# راځئ کیسه ولیکو

لیکوال:نصیر احمد احمدي

د چاپ کال: ۱۳۹۰ ل

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

# د ليکوال چاپ شوي اثار:

| | |
|---|---|
| سره سيلۍ | ( د لنډو کيسو ټولګه) |
| مينه | ( د لنډو کيسو ټولګه) |
| د واورې سرې | ( د لنډو کيسو ټولګه) |
| بوډا او د لېوانو پلونه | ( ناول) |
| رڼا | ( ناول) |
| بوربوکۍ | ( ناول) |
| خونکار | ( ناول) |
| په فلسفه کې تلپاتې پيښې | (ژباړه) |

راځئ کيسه وليکو

کيسه وليکو

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کتاب پېژندنه :


| | | |
|---|---|---|
| نــــــوم | : | راڅئ کیسه ولیکو |
| لیکوال | : | نصیر احمد احمدي |
| د چاپ کال | : | ۱۳۹۰ل کال |
| انلاین چاري | : | مختار احمد احسان - د لراوبر کتابتون |

**www.Larawbar.com**

LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



## آیا کیسه لیکلی شئ؟

له ځانه پوښتنه وکړئ !آیا کیسه لیکلی شئ؟

بیړه مه کوئ ! یوه شیبه د کتاب پاڼې سره وړولئ، کیدای شي نورې جملې وروسته ولولئ !

څه پریکړه مو وکړه؟ "هو "که "نه" د کیسې لیکل کوم جادو نه دی، نه هم په لوړو زده کړو پورې اړه لري.

زه ماشوم وم، انا به مې تل کیسې راته ویلې، هغه کوچنۍ وه، په لیک لوست نه پوهیده، خو کله چې به یې کیسې ته خوله جوړه کړه، تر پایه به یې ورسره وړلم، ما به کله کله خپلو خویندو او وروڼو ته کتل، ټولو به د انا ګونځې ګونځې خولې ته وچې سترګې نیولې وې، د لاټین په رڼا کې به په خړ دیوال لوی لوی سیورې ښکاریدل، خو حرکت یې نه درلود، غلي به ناست ول. کله کله به د انا له غږ سره د چونګښو کوررړا هم ګډه شوه، نور هیڅ هم نه اوریدل کېدل.

انا نه لوستې ښځه وه او نه یې هم په فني توګه کیسې زده کړې وې،خو هغې خوږې کیسې ویلې، دا په طبیعي توګه د کیسو په ویلو کې تکړه وه.

ببرته به خپلې پوښتنې ته راوګرځو، څه فکر مو وکړ؟کیسه لیکلی شئ؟

"نه "مه وایاست ! "هو" د امید نښه ده، خو که زړه نازړه یاست، دوو پوښتنو ته ځواب ورکړئ !

۱_آیا د لنډو کیسو او ناولونو له لوستلو سره مینه لرئ؟

۲_غواړئ چې کیسه ولیکئ؟

که څوک له نجار سره شاګرد وي، خو له نجارۍ سره مینه ونه لري، هغه به هیڅکله هم ښې دروازې او کړکۍ جوړې نه کړي، دا یوازې یو مثال و. هر کار همداسې دی. لیکوالي هم په زور نه زده کیږي، لومړی شرط مینه ده. که د لنډو کیسو له ویلو او یا هم لوستلو سره مینه ولرئ، کیسه لیکلی شئ، ان که مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library



ټول ژوند کې هم کیسه نه وي لیکلې، پروا نه کوي، ځان وازمایئ ! دا کار دومره ستونزمن نه دی.

خو څنګه کیسه ؟

زمونږ کلی ډېر کوچینی دی، ټول اووه کوره یو. یوه ورځ د کلي ځوانان سره راټول شول، په میله ووتو، په یوه شنه دره کې مو د یوه لوی توت سیوري ته واړول، تر یو څه وخته مو قطعې وکړې، وروسته د دیګ د پخولو وخت شو. زما د تره زوی ځان رامخته کړ، دی نوی له ایرانه راغلی و، ویل یې چې لس رقمه وریجې پخولی شي، خو کله چې یې نیم ساعت وروسته دیګ له دیګدانه کښته کړ، په دیګ کې له اوبو ډکه شوله پرته وه. د خوراک پر وخت له ګوتو نه جلاکیده، نه یې رنګ و او نه یې خوند. یوه ځوان طاقت ونه کړ، په خندا یې وویل: " دا خو لکه لانده ګچ چې په غوري کې راته پراته وي ! " د تره زوی مې په خبره کې ورولوېد، په خوند یې ځواب ورکړ: " ما خو درته وویل چې زه لس رقمه وریجې پخولی شم، دا یې یوه ځي یو رقم دی. "

وروسته وپوهیدو چې هغه د وریجو په پخولو کې تکړه نه و.

لنډه کیسه هم همداسې ده، یو څه پوهې او زحمت ته اړتیا لري، که غواړو چې ښه کیسه ولیکو او رانه شوله نه شي، نو باید له مینې سره ځینو نورو ټکو ته هم پام وکړو.

دا کوم ټکي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



# موضوع

موضوع په مغز کې لومړنۍ جرقه ده، یو څه باید وي چې کیسه پرې ولیکو، که موضوع نه وي، نو کیسه هم نشته، خو څه فکر کوئ، ایا د موضوع موندل ګران کار دی؟

دوه ځوابه لرو، "هو "او "نه " !

که زاړه او تکراري موضوعات را اخلو، بڼه یې یو څه ور بدلوو، نو دومره سختي نه لري، که لس دقیقې وخت راکړئ ، لس موضوع ګانې به درته پیدا کړم، زړې خبرې ډېرې دي، هر څوک یې موندلی شي ، خو که په نویو موضوعاتو پسې وګرځو ، زحمت غواړي، کله کله شاید په ورځو ورځو هم یوه داسې موضوع ونه مومو چې د کیسې په لیکلو وارزي.

ځینې لیکوالان ګمان کوي چې د لیکلو له پاره ډېر موضوعات شته، لامل یې دا دی چې دوی نوی فکر نه لري، زړو موضوعاتو ته پښې او لکۍ ورکوي، خو تکړه لیکوالان په اسانۍ قناعت نه کوي، دوی هغه څه را اخلي چې په خپله یې موندلي وي.

شاید پوښتنه پیدا شي چې له بابا ادمه تر دې دمه همدا ژوند دی، نوي څه نشته !

دا خبره سمه ده، یواځې اختراعات نوي دي، خو هره موضوع مختلفې زاویې لري، د نوې زاویې موندل، په خپله نوې موضوع ده.

یو وخت چېرته میلمه وم، پر دسترخوان څو رنګه خواړه پراته ول، خو ماته یواځې یو ډول خوړو ډېر خوند راکړ، ملګري مې په خندا راته وویل: "په کچالو ځان مه مړوه، غوښه درواخله "

(c) ketabton.com: The Digital Library



حیران شوم، څه چې ما خوړل، د کچالو خوند یې نه درلود ، څکه ( مزه ) او بڼه یې د چپلي کباب غوندي وه.

کچالو په هر کور کې پیدا کیږي، دوه درې رنګه یې پخوي، خو زما د کوربه په کور کې همدا کچالو له یوې نوې زاویې پاخه شوي وو ، بلکل نوې، داسې چې ما خوند ترې واخیست او د کچالو ګمان مې نه پرې راته.

د کیسې له پاره هم باید هرې موضوع ته له یوې نوې زاویې ( اړخه ) وګورو ، که نه نو هماغه اېشېدلي کچالو به وي چې په هر کور کې پیدا کیږي، هر څوک یې پخولای شي او په تالو پورې نښلي.

بې تجربې لیکوالان زاړه موضوعات را اخلي، لږ بدلون ورکوي، خو له لیري ښکاري چې اېشیدلي کچالو دي، خو تکړه لیکوالان فکر کوي، له نوښت او ابتکار څخه کار اخلي، دوی کچالو له یوې داسې زاویې پخوي چې نوې بڼه او نوی خوند ولري.

موضوعات ډېر دي، خو نوې زاویه یې یوازې په خپل فکر موندلی شو ، څکه هیڅوخت یو انسان د بل انسان پر ځای فکر نه شي کولای، هر څوک خپل فکر لري او یوې موضوع ته له خپل دیده ګوري.

یو وخت مې یو ملګری مخامخ راته ناست و ، پر کاغذ یې یو انګلیسي عدد ولیکه، پر مېز یې کېښود ، ورو یې وویل:

ـ څو دي؟

وریاده مې کړه !

ـ نهه ( 9 )

ده وخندل:

ـ ماته شپږ ( 6 ) ښکاري.

یو هم غلط نه و ، دواړو کاغذ ته له مخالفو زاویو کتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library



هره موضوع همداسې ده، څوک به له یوه اړخه ورته ګوري او څوک هم له بل، هیڅوک نه شي کولای چې د بل چا په ځای فکر وکړي، که داسې وای نو جنایي پولیسو ته به اړتیانه وه.
خو یوه خبره ده، که د بل پر ځای فکر نه شو کولای، بل ته فکر ورکولای شو.
خو څنګه؟
ځینې ټکې دي چې د بنې موضوع په ټاکلو کې مرسته راسره کوي.
۱_ که غواړئ چې ښه کیسه ولیکئ، فکر وکړئ او نوي موضوعات ومومئ، دا له امکانه لیرې خبره نه ده، شاید ستاسو په سیمه، کلي او شاوخوا کې دا سې څه وي چې تر اوسه لا څه نه وي پرې لیکل شوي.
۲_زړو موضوعاتو ته یوه نوې زاویه پیدا کړئ، دا په خپله نوې موضوع ده.
۳_ زموږ یو استاد و، ده د ژور نالیزم زده کړه راکوله، یوه ورځ یې د خبر له پاره د موضوع د ټاکلو په اړه وویل: "که واورئ چې یوه سپي یو سړی وخوړ، نو دا کومه نوې موضوع نه ده، دا ډول واقعات ډېر پېښیږي ، نه خلکو ته په زړه پوري دی او نه هم د خبر د جوړولو ارزښت لري، خو که واورئ چې یوه سړي سپی وخوړ نو دا د خبر په جوړولو ارزي."
په کیسه کې هم همداسې ده، هره موضوع ښه کیسه نه ورکوي ! ژر قناعت مه کوئ، د کیسې له پاره د عادي موضوعاتو له ټاکلو ډډه وکړئ !
۴_ هیڅکله لویه او عمومي موضوع مه انتخابوی، که موضوع هر څومره وړه وي، ښه فوکس ( تمرکز ) لري، لیکوال لاره نه ورکوي او په طبیعي توګه یوه نوې زاویه ورته موندلی شي.
( په دې اړه به کیسو ته د اهدافو د ټاکلو په برخه کې نورې خبرې وکړو. )
۵_ فکر وکړئ ! نن چیرته لاړئ؟ څه مو واورېدل؟ څوک مو ولیدل؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



مور، هره ورځ له لویو او وړو موضوعاتو سره مخامخ کیږو یا یې اورو ، خاندو ، خپه کیږو او یا هم داسې څه وینو چې په احساساتو کې مو بدلون راځي، خو شیبه وروسته مو هیر وي
ځیني دا ډول واړه موضوعات نوي وي او په زړه پوري کیسې ورکوي، ښه دا ده چې تل د یادښت یوه وړه کتابچه راسره ولرو او ویې لیکو. باور وکړئ، هره هغه نوې موضوع چې تاسو ته په زړه پورې وي او په احساساتو کې مو بدلون راولي، نورو ته هم د لوستلو وړ ده.
۲_ انګریز لیکوال ګراهام ګرین د یوه کوچیني عادت له مخې په لیکنه کې بریالی و ، ده به د ورځې تر پنځو سوو کلمات لیکل، مختلف کلمات، پرته له فکره، څه چې به په ذهن کې ورتلل هماغه به یې د کاغذ پر مخ راوړل، وروسته به یې چاڼ کړل، څو ټکي به یې ترې راوایستل، حتما به داسې موضوعات پکې ول چې کیسه ترې جوړیدای شوای.
نو هڅه وکړئ چې نوي موضوعات پیدا کړئ ، یا هم زړو موضوعاتو ته له نوي دیده وګورئ، زړه موضوع د ټوکې غوندې ده، چې په لومړي ځل اوریدو یې انسان خندوي، خو که تکرار شي مزه یې ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# هدف

موضوع مو انتخاب کړه، اوس څه وکړو؟
څه موده وړاندې یو چا له جلال اباد څخه زنګ راته وهلی و، ویل یې:
"لنډه کیسه لیکم، خو نه پوهېږم چې ولې رانه اوږدېږي؟ "
ډېر لیکوالان چې کله موضوع پیدا کړي، له فکر کولو پرته یې په لیکلو پیل کوي، دا ډول کیسې ښې نه راځي، له فوکسه ( تمرکزه ) وځي، هدف یې نه وي مالوم، یوې بلې خواته غځیږي، نه لیکوال خوند ترې اخیستی شي او نه هم لوستونکو ته په زړه پوري وي، ځکه نو د کیسو د لیکلو له پاره د هدف درلودل مهم دی.
هدف څه ته وایو؟
په دفتر کې کار کوئ، د رخصتۍ وخت دی، له کوره زنګ درته راځي، وایي چې میلمانه لرو، سودا درسره راوړه!
طبیعي ده چې پوښتنه کوئ.
ـ څه شی په کار دي؟
ـ په مېلمنو کې یو ناروغه دی، د سا لنډۍ ستونزه لري، ډاکټر ورته ویلي، چې د چرګ ښوروا ښنبه! چرګ په کور کې ګرځي، له اخیستلو یې خلاص یو، خو ترکاري نشته!
خبره روښانه شوه، نه د قصابۍ دوکان ته ځئ او نه هم په وریجو پسې ګرځئ، هدف ترکاري ده.
که په کیسه کې هدف و لرو، موضوع هرې خواته نه رانه ځي او په طبیعي توګه غځیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



هدف د ديوال د تهداب په څېر دی، که تهداب کوږ او خام وي، نو بد شکله او کمزوري پخڅه به ووهو ،
خو څنګه هدف؟
۱ـ يوه ورځ مي په يوه مجله کې  يوه کيسه ولوسته، د کيسې موضوع ډېره عمومي وه، ليکوال هڅه کړې وه چې په کيسه کې د قاتل عواقب انځور کړي. ده په دوو ـ دريو مخونو کې دومره خبرې را اخيستې وې چې يو ناول پرې ليکل کيدای شوی، هرې خواته تللی و ،خو يوه خوا يې هم نه وه پوره کړې.  زه ونه پوهيدم چې د دې کيسې له ليکلو څخه د ليکوال هدف څه و ، لوستونکي ته يې څه لرل، هغه يې په کومه برخه پوهاوه؟
که واورو چې يو چا قتل کړيدی، په ذهن کې به مو په لسګونو پوښتني را پيدا شي؟
۱ـ ولي يې قتل وکړ؟
۲ـ تر قتل مخکې يې څه ډول احساسات درلودل؟
۳ـ د قتل د عملي کولو له پاره يې څه ډول پلان جوړ کړ؟
۴ـ مقتول يې څنګه پيدا کړ؟
۵ـ څنګه يې وواژه؟
ـ ګټه يې څه وه؟
۷ـ پوليسو څنګه ونيو ؟
۸ـ د نيولو پر مهال يې څه ډول احساس درلود ؟
۹ـ کله چې يې کورنۍ خبره شوه، څه يې وکړل؟
۱۰ـ قاتل چې کله په زندان کې د پنجرو تر شا په زړو او شلېدلو جامو کې خپله مېرمن او ماشومان وليدل، له رواني پلوه يې څه حال درلود ؟
۱۱ـ په زندان کې يې ژوند څنګه و ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



۱۲ـ ډوډۍ يې ښه وه؟
۱۳ـ د ازادۍ په اړه يې څه فکر کاوه؟
او په لسګونو دا ډول نورې پوښتنې.

که ناول لیکو کیدای شي چې یاد شوي ټول اهداف پکې راوړو، ځکه په ناول کې مو لاس خلاص دی، هر لور ته يې غځولی شو، خو لنډه کیسه داسې نه ده، د لنډې کیسې له پاره به يو کوچینی هدف ټاکو، کله چې هدف کوچنی و، موضوع هم ښه فوکس پیدا کوي او هر لور ته نه رانه ځي.

غواړو چې په ونه کې د یوې مرغۍ عکس واخلو، هدف مو يواځې په هسکه څانګه کې ناسته مرغۍ ده، ځکه نو په کمره کې ګورو، د کمرې د زوم پر بټنه فشار راوړو، مرغۍ مو د سترګو مخې ته دريږي.

يو بل مثال:

په کوچینیتوب کې مې د عینکو يوه شیشه پیدا کړه، له لیرې مې کاغذ ته ونیوله، خو کاغذ ونه سوځېد، ځکه له شیشې څخه د لمر تېرېدونکې وړانګې د کاغذ په ټولو برخو مساوي لګېدې، خو وروسته مې چې شیشه کاغذ ته ور نږدې کړه،اول په کاغذ کې يو ټکی تور شو، بیا يې اور واخیست.

دلته د لمر وړانګې يواځې په يوه ټکي راټولې شوې. کیسه هم همداسې ده، ووړ هدف ورته وټاکئ، ووړ هدف فوکس لري،کیسه رانه هرلوري ته نه خپريږي.

د پورتني لست یاده شوې هره موضوع يوه کامیابه کیسه ورکوي، مثلا لسمه موضوع را اخلو، د پانې په سر کې لیکو:

د کیسې نوم: د پنجرو تر شا

هدف: د دې کیسې له لیکلو څخه يواځې يو هدف لرم، غواړم لوستونکی په دې وپوهوم چې که يو څوک قتل وکړي، نو د زندان د پنجرو تر شا به د خپلې ښځې او ماشومانو په لیدو له رواني اړخه څومره ځوريږي؟


LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



د کیسې هدف و ټاکل شو، که دا هدف په کاغذ کې لیکلی وي او د کیسې د لیکلو پر مهال لیکوال کله کله ورته وګوري، نو په لیکنه کې به هیڅکله بله موضوع ور ګډه نه کړي، په دې پسې به نه ګرځي چې د قتل تخشه څه وه؟ ولې یې قتل وکړ؟ پولسو څنګه ونیو؟..... او داسې نورې پوښتنې، ځکه دلته اصلي هدف لیکل شوی دی، هدف دا دی چې قتل مه کوه! که نه ستا به هم د خپلې کورنۍ لیدو ته سترګې وخیږي.
هره هغه خبره چې په هدف پورې اړه نه لري او بلې خواته ځي، بله کیسه پرې لیکلی شو، خو په دې کیسه کې ځای نه لري.
د کوچیني هدف ټاکل کیسه چاښوي او اضافه خبرې ترې باسي، هڅه وکړئ چې وړه موضوع انتخاب کړئ، فکر ورته وکړئ، هدف ورته ولیکئ او کیسه د هدف له مخې وغځوئ.
۲ـ د هدف ټاکل د لیکوال فکر راټولوي، کله چې فکر راټول شو، ذهن مو یوازې د موضوع په هغه زاویه راګرځي چې کیسه پرې لیکو.
یو څوک شطرنج ته ناست دی، هدف یې د لوبې ګټل دي، دی د لوبې تر پایه د بل څه په اړه فکر نه کوي، یوازې د شطرنج تختې ته ګوري، فکر یې سره راټول دی، یو ساعت، دوه ساعته، درې ساعته، یوازې د لوبې د ګټلو په اړه فکر کوي.
کیسه هم همداسې ده، که هدف ورته ولرو، فکر به مو یوازې د هدف په لاسته راوړلو پسې ګرځي، ژور فکر به کوو، نتیجه به یې ښه وي.
۳ـ د هدف ټاکل د تصویر په جوړونه کې هم مهم رول لري، مخکې مو یادونه وکړه چې د کیسې له پاره باید کوچینی هدف ولرو، د هدف درلودل کیسه تصویرې کوي او نوي تصویرونه مو په ذهن کې راګرځي.
بېرته د شطرنج مثال ته را ګرځو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



په کوټه کې هر څه دي، مېز، چوکۍ، غالۍ، پردې، پر دیوال را ځړېدلې تابلوګانې، د دیوالي ساعت ټکا....هر څه، خو د شطرنج لوبغاړی په دې یوه پسې هم نه ګرځي، هدف يې يواځې د شطرنج ګټل دي، شطرنج خپله تخته لري، دی يواځې همدې تختې ته ګوري، ټول پام يې سپينو او تورو خانو او د شطرنج دانو ته دی، کله کله د حريف لاس هم تختې ته ور اوږدېږي، دی يې يواځې ګوتو ته ګوري، خو له ګوتو سره يې کومه علاقه نه لري ، د هغه لستونې ته يې هم سترګې نه ور اوړي، په دې پسې يې نه ګرځي چې رنګ يې څه دی او په څه ډول تار ګنډل شوی، دی يواځې د حريف په ګوتو کې نيولې دانې ته ګوري چې چېرته يې ږدي او د ده راتلونکی حرکت به څه وي؟

لوبغاړی يواځې د شطرنج تختې ته دقيق دی، که يو مچ پر تخته کښيني شړي يې ، وروسته بيا په دې پسې نه ګرځي چې ده ته نږدې د چايو په پياله کې ولوېد که په بله خوا لاړ، ان د دانو ( پاچا ، وزير، اس، پياده ) شکلونه يې هم په ذهن کې حک شويدي، که يې څوک د ظاهري جوړښت په اړه پوښتنه وکړي، ستونزه نه لري، ښه يې ورته تشريح کولای شي.

لوبغاړی د خپل هدف په لاسته راوړلو کې دومره ژور تللی چې د شطرنج د تختې پر سر د دوړو ذرې هم ويني.

ځکه نو کيسې ته د کوچيني هدف ټاکل، هغه تصويرونه راباندې ويني چې تر اوسه د بل ليکوال پام نه وي ور اوښتی. که کيسه هدف ولري، عمومي، تکراري او اضافه تصوير به ور نه کړو، تصويرونه به دقيق وي، فکر به مو يواځې د شطرنج په څلور کونجه تخته کې راټول وي او له موضوع وتلي تصويرونه به نه را اخلو.

۴_ د هدف درلودل د اضافه خبرو مخه نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د فوټبال لوبه به مو لیدلې وي، لوبغاړي نوي دقیقې منډې وهي، هدف یې مالوم دی، ګول وهل او مقابلې ډلې ته ماته ورکول.
د لوبې پر مهال لوبغاړي څه وايي؟
د دوی ټولې خبرې یوازې د لوبې په اړه وي، نه تیره لوبه او نه هم راتلونکې، هماغه ساعت ، د هماغه لوبې له پاره چیغې وهي....
"پاس راکړه ! مخکې شه، حریف ونیسه، ګول.. "
دوی په نوي دقیقو کې د بل څه په اړه فکرنه کوي، نه د سیاست په اړه غږیږي، نه د خوراک غم ور سره وي او نه هم دا وايي چې پاچا دوې اوزې لري او که نه؟ !
ټول فکر، هواس او خبرې یې یوازې د لوبې ګټلو ته ځانګړي کړي وي، د فوټبال په مستطیل شکله میدان کې راګرځي، نه اضافه خبرې کوي او نه هم بله موضوع مینځته را اچوي.
لنډه کیسه هم همداسې ده، که هدف ولرو، همدا هدف مو په طبیعي توګه اضافه خبرو ته نه پریږدي، کرکټرونه به بېځایه نه غږوو، هره جمله به مفهوم او مانا لري او په هدف پورې به تړلې وي.
په عمومي توګه، هدف په کاغذ کې د لیکلي ادرس غوندی دی، که ادرس درسره وي، په ګڼ او نابلده ښار کې په اسانۍ سره هغه ځای موندلی شئ چې هدف مو وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کيسې نوم

يو وخت مې د يوې مجلې پاڼې سره اړولې، يوه کيسه مې پيدا کړه، ليکلي و:
لنډه کيسه
ځوانيمرګ
که تاسو دا نوم واورئ ، په ذهن کې به مو څه در وګرځي؟
که نور نه وي نيمه کيسه خو درته روښانه شوه، په دې خو وپوهيدئ چې يو ځوک به وژل کيږي، يا به هم په خپله مري، هغه هم په ځوانۍ کې !
زموږ ډېر ليکوالان خپلو کيسو ته همدا ډول نومونه ټاکي.
" ارمان يې پوره شو ، شهيد ، نيمه خوا مينه، دوې جنازې..او داسې نور "
دا هغه نومونه دي، چې د کيسې تلوسه له مينځه وړي، لوستونکی مخکې له مخکې د کيسې په محتوا پوهيږي، د کيسې له ويلو خوند نه اخلي.
خو که چيرې کيسه د کيسې له نوم سره سمه پيل شي، دومره جدي ستونزه نه ده.
مثلاً: که د کيسې نوم ( غلا ) وي او په پيل کې کيسه په غلا شروع شي بيا پروا نه کوي.
غلا
احمد په بيړه د پوليسو ماموريت ته زنګ وواهه، په وارخطايي يې وويل:
_هلو ، هلو ! هيله کوم ! مرسته راسره وکړئ، زما کور ته غل راغلی، په هغه بله کوټه کې يې صندوقونه خلاص کړي. توپانچه هم ورسره ده.
په دې توګه کيسه نه واضح کيږي او تلوسه يې له مينځه نه ځي. په دې اړه به د کيسې د تلوسې په برخه کې په تفصيل سره خبرې وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د کيسې نوم ډېر ضروري دی، ډېر وخت يواځې نوم د دې لامل کيږي چې پر يو چا کيسه ولولو.
تاسو به په تلويزيونونو کې تجارتي اعلانونه ليدلي وي، سوداګر د دې لپاره اعلان کوي چې خپلو تجارتي اجناسو ته خريدار پيدا کړي، دوی د اعلانونو د جوړولو او خپرولو لپاره لګښت په غاړه اخلي، له اعلان جوړوونکو غواړي داسې اعلان ورته جوړ کړي چې د ليدونکو پام ور واړوي ، په بله مانا سوداګر د اجناسو د پلورلو له پاره تبليغ کوي، د کيسې نوم هم همدا سې دی، که يې مانا او تلوسه درلوده، کيسې ته تبليغ دی، په ډېرو يې لوستی شي.
ځوک نه شي کولای چې ستاسو کيسې ته نوم وټاکي، ځکه کيسه تاسو ليکلې او تر هرچا پخپله ښه نوم ورته ټاکلی شئ، خو په ځو ټکو کې لنډه مشوره درکولای شي:
۱_هيڅوخت کيسې ته داسې نوم مه ټاکئ چې نوم د کيسې محتوا روښانه کړي.
۲_په نوم کې خپل شخصي قضاوت مه ور ګډوئ،مثلا: ښه سړی، بد هلک، هوښيار، ساده، ښکلی، بدرنګه، مظلوم، ظالم... او داسې نور.
۳_کيسې ته هوايي نوم مه ټاکی، نوم بايد د کيسې له محتوا سره تړاو ولري، خو نه دا چې کيسه روښانه کړي.
۴_ اول ماشوم پيدا کيږي، بيا نوم ورباندي ږدي، نو لومړی کيسه وليکئ، بيا نوم ورته وټاکئ، د دې کار ګټه دا ده چې ليکلې کيسه مو په ذهن کې ناسته ده، يو عمومي تصوير ترې لرئ، هره خوا يې سنجولی شئ ، کيدای شي په زړه پورې نوم ورته پيدا کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کیسې پیل او تلوسه

د کیسې د جوړښت په اړه یوه اروپایي لیکوال ( نوم یې رانه هیر دی ) پخه خبره کړېده:
" کیسه د مار غوندې ده، سر، مینځ او لکۍ لري، پښې او لاسونه نه شو ورکولای. "
لومړی به د کیسې د پیل او تلوسې په اړه خبرې وکړو.
څه موده مخکې مې یو انګریزي فلم وکوت، لومړنۍ یوې دقیقې یې اړ ایستم چې پوره یونیم ساعت تلویزیون ته کښېنم.
ولې؟ ما څه ولیدل؟
یو ځنګل و، ګڼ ځنګل، هسکې ونې یې درلودې، په چوپه چوپتیا کې یو څوک پر وچو پاڼو وخوت، یو تور مار تر یوې وچې ښاخونګې را تاو شو، کمره د یوه بنیادم پښو ته سیخه شوه، سړي منډې وهلې... ما یې د ساه ایستلو غږ اوریده...کمره د سړي مخ ته برابره شوه، دی ځوان و، له خولې یې وینې بهېدلې، ګرېن یې په ختو لړلی ښکارېده.
سړی څو ځایه ولوېد، بېرته پورته شو، ناڅاپه ودرېد، په وارخطایۍ یې پورته وکتل، یو لوی سیوری ورباندې راغی، پرې ور ټیت شو. ځوان خپلو سترګو ته لاس ونیو، یوه تیره او وحشتناکه کوکه یې له خولې را ووته. یوه رڼا او د یوې دقیقې ختم.
دوهمه صحنه له عادي ژونده پیل شوه، ښار و، دیوې کورنۍ پنځو غړو( مور، پلار او د دوی دریو اولادونو میلې ته د تګ تیاری نیوه. دا چې د فلم پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library



برخې ښنګه وي او څه ډېرښ شول، په دې اړه به د کيسې د مينځ او تلوسې په برخه کې خبرې وکړو.
خو زما په ذهن کې د فلم لومړنۍ يوې د قيقې پرله پسې پوښتنې را ولاړې کړې:
دا سړی څوک و؟ په ځنګله کې يې څه کول؟ ولې يې منډې وهلې؟ له څه شي وېرېدلی و؟ له لاړو سره يې وينه ولې راتله؟ چا لاس ور اچولی و؟ ځناورو بريد پرې کړی و؟ څه خبره وه؟ هغه سيوری د څه و؟ سړي ولې چيغه کړه؟ ايا مړ شو، ايا ايا ايا....په لسګونو نورې پوښتنې، .دا سې پوښتنې چې ما يې ځواب غوښت ، بلهلاره نه وه، د فلم د پيل يوې دقيقې پوره يونيم ساعت تلويزيون ته کېنولم.
له تخيل څخه به رښتيني ژوند ته راشو.
که په کور،کلي کې يو څوک د يوې پيښې کيسه را ته کوي، نو اصله خبره په پيل کې يادوي:
ــ خبر شوې؟
دلته اوريدونکی په طبيعي توګه له موضوع سره دلچسپي ښيي.
ــنه ! څه خبره ده؟
ــفلانی مړ شو.
اوريدونکی ټکان خوري ، يودم يې په ذهن کې پوښتنې را ولاړيږي:
ــ ولې؟ هغه خو روغ .جوړ و؟ تېره ورځ مې وليد ، غنمو ته يې اوبه ور خوشې کړې وې، څه ټکه پرې پرېوته؟ چا وواژه، که له بامه را ولويد؟....
اوريدونکی غواړي چې د خپلو پوښتنو د ځواب له پاره په کيسه خبر شي، دی تلوسه لري، نا ارامه دی، خو لومړی تن شايد په عادي توګه کيسه داسې پسې وغځوي:
ــسهار له کوره ووت، ويل يې چې سودا راوړم، خپل زوړ بايسکل يې تر ښکرو ونيو، خو کله چې پاخه سړک ته وخوت، موټر وواهه !

(c) ketabton.com: The Digital Library



یا شاید د کیسې بیان تر دې هم سوړ وي، خو د اورېدونکي تلوسه لا نه ده سړه شوې، دی لا د خپلو پاتې پوښتنو ځواب ته ماتله دی، که څه هم وروسته د هغه یوه یوه پوښتنه په خپل وار سره ځواب شوه، خو دی یې اړ کړ چې کیسه تر پایه واوري.

یا یوه بله خبره.. احمد راځي، ناڅاپه محمود ته وايي چې ( علي ) کور واخیست. محمود ته پوښتنې پیدا کیږي:

ـ ده خو د بیګاه نه لرل، دومره پیسې یې له کومه کړې؟ غلا به یې کړې وي، نه والله، حتما یې د پیسو لپاره څوک وژلی دی، . نور نور نور....

دلته محمود ته تلوسه پیدا شوه او غواړي چې پوښتنې یې حل او په کیسه پوه شي.

په دغو مثالونو کې قوي خبره او داسې څه چې وروسته تشریح ته اړتیا لري او اوریدونکی تر پایه ورسره ساتي، په پیل کې وشوه.

هر هغه پیل چې د لوستونکي په ذهن کې پوښتنې را ولاړې کړي، دا زور لري چې کیسه تر پایه پرې ولولو.

خو قوي پیل قوي فکر غواړي، داسې یو فکر چې لوستونکی د کتاب اېښودلو ته پرېنږدي.

موږ دوه ډوله ادبیات لرو: کلاسیک او معاصر. په کلاسیکو ادبیاتو کې فولکلوریکې کیسې هم راځي. ډېری دا ډول کیسې له (( و نه وو )) شروع شوېدي، یوه بېلګه:

" وو نه وو د خدای کړه وو، د بنده ورته کاته وو، په پخوا زمانو کې یو پاچا و، ده زوی نه درلود، په زیارتونو وګرځېد، تاویزونه یې په غاړه کړل، د طبیبانو دواوې یې وخوړې، خو پلار نه شو. یو سهار یې یو ملنګ دروازې ته ودرید، پاچا ته یې یوه منه ورکړه، نیمه ده وخوړه او نیمه یې هم میرمنې.

(c) ketabton.com: The Digital Library



نه میاشتې ، نه ورځې ، نه ساعته وروسته پاچا ته خدای ګلالی زوی ورکړ. پاچا خوشاله و ، ټول خلک یې راوبلل، جشن یې ونیو ، ا ووه شواروزه یې دوام وکړ.
وخت تېرېده، ماشوم په ناز او نعمت کې را لوی شو، د ځوانۍ مرحلې ته ورسېد ، یوه ورځ یې له یوې بوډۍ څخه دیوې ښاپیرۍ د ښایست خبرې واورېدې، ده هوډ وکړ چې ښاپیرۍ به خپلوي، خو هغې ته رسېدل اسانه خبره نه وه، شرطونه یې لرل. شهزاده باید اوسپنیز بوټونه په پښو کړي وای، تر اوو غرونو اوښتی وای، زمری یې وژلای وای ،له دیوانو سره مخامخ شوی وای او په پای کې یې له یوه ښاماره د هغه اووه سرونه غوڅ کړي وای.... "
له "وو نه وو " تر اوسپنیزو بوټونو پورې اصلي کیسې درې مخه نیولي وو. دا پخواني نکلونه دي، په هغه وخت کې ښه و ، اوس هم په غوږو ښه لګیږي، خو نن بله دنیا ده، هر څه بدل شوي، وده یې کړې، نوښت پکې راغلی. ادبیات هم همداسې دي، اوسنۍ کیسې له پخوانیو سره توپیر لري، که څوک غواړي چې اوس کیسه ولیکي باید له اوسپنیزو بو ټونو، د سفر پرېکړه او د شرطونو له یادولو څخه یې پیل کړي. دا هماغه خبرې دي چې د لوستونکي په ذهن کې پوښتنې را ولاړولی شي. که نه نو په لوستونکي یې څه چې پاچا زوی لري که نه، ډېر خلک بې اولاده دي، یو دي دی هم وي.
د اوسپنیزو بوټونو په پښو کول، لوستونکی د کیسې لوستلو ته هڅوي، په ذهن کې یې پوښتنې را ولاړیږي. ولې ؟د څه له پاره؟ چیرته ځي؟ څنګه ځې؟ څه کوي؟...
په پیل کې د لوستونکي ذهن له پوښتنو ډک کړه، وروسته بیا په ډېره ساده توګه کیسه له هماغه (وو نه وو ) سره تړلی شې، خو شرط دا دی چې دا لینک او ارتباط باید ماهرانه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



مثلاً:
شهزاده او سپنیز بوټونه په پښو کړل، توره یې راواخیسته، اس ته یې وکتل، د ښتې اوږده ویښتان یې باد رپول...
د اس پر تندي یې لاس تېر کړ، ورو یې وویل:
ـ اووه غرونه مې تر مخې دي، له زمریانو سره به څه کوم، دیو هم د تور غره په تورو ډبرو کې راته پټ دی، خدای خبر ! زه به خپله مینه تر لاسه کړم؟ !
شهزاده پر یوه هواره تیږه کیناست، سر یې وځړېد، د لاس اوږدې ګوتې یې په خپلو تورو ویښتو کې تېرې کړې، د خپل پلار خبره یې سترګو ته ودرېده، پلار یې په ژړا کې چیغې وهلې !
ـ د ښاپیریانو له وطنه لیرې ګرځه ! خطر لري، ما یوائې مه پرېږده !
پا چا همدا یو زوې درلود، شل کاله مخکې یې اولاد نه کېده، دی په زیارتونو وګرځېد، تاویزونه یې په غاړه کړل، د طبیبانو دواوې یې وخوړې، خو پلار نه شو، یو سهار یې یو ملنګ دروازې ته ودرید، پاچا ته یې یوه مڼه ورکړه، نیمه ده وخوړه او نیمه یې هم میرمنې، نه میاشتې، نه ورځې، نه ساعته وروسته پاچا ته خدای یو ګلالی زوی ورکړ او ....
په دې توګه کیسه تر او سپنیزو بوټونو را ورسوه او وروسته د کیسې قهرمان د شرطونو له پوره کولو سره مخامخ کړه.
دا ډول پیل د لوستونکي په ذهن کې پوښتنې را پیدا کوي، تلوسه ډېروي، دومره زور لري چې کیسه پرې ولولو.
دلته لیکوال یوه بله ګټه هم کولای شي، لوستونکی له شهزاده سره، چې د کیسې اصلي کرکټر دی، ځان خواخوږی ښیي، د هغه په قالب کې ننوځي، پوهیږي چې سختې ته یې ملا تړلې ده، دی د پلار یو زوی دی، پلار یې هیلې او ارمانونه لري، نو دی به د دغو شرطونو په پوره کولو کې بریالی شي؟ زمریانو

(c) ketabton.com: The Digital Library



ته به څنګه ماته ورکوي، له دیو نه به په څه ډول خلاصیږي.. او داسې نورې پوښتنې او اندېښنې چې د شهزاده په اړه له لوستونکي سره پیدا کیږي. لوستونکی ځان د کیسې قهرمان ته تر ټولو نږدې ګڼي او له هغه سره پل په پل ګام ږدي.
زموږ ډېرې کیسې له ماضي څخه شروع او حال ته راځي ، دا هم کله کله خوند لري، خو موږ باید د کیسو له نورو جوړښتونو څخه هم ګټه واخلو. کله یې په حال پیل کړو، ماضي ته لاړ شو او کله له حاله د یو چا تېر ژوند ته ور وګرځو، بېرته خپل ځای ته راشو او راتلونکی یې پسې و څېړو، او کله یې هم د راتلونکې پلان په اړه خبرې وکړو، بېرته حال یا ماضي ته لاړ شو. په دې توګه به مو کیسې، ناولونه او هره بله لیکنه له یو رنګه والي څخه ساتلې وي.
مخکې تر دې چې کیسه ولیکئ، اول د کیسې عمومي چوکاټ په ذهن کې جوړ کړئ، یا یې هم د کاغذ پر مخ راوړئ، هر هغه څه چې په کیسه کې ډېر کشش ولري، د لوستونکي په ذهن کې پوښتنې راولاړې کړي او یا هم قوي غوټه پکې نغښتې وي، هغه په پیل کې راولئ، د پیل دوې ــ درې جملې کولای شي چې د لوستونکي ذهن له پوښتنو ډک کړي، وروسته بیا یوه یوه پوښتنه ځواب کړئ او لوستونکی تر پایه درسره وساتئ.
زموږ ډېر لیکوالان کیسې له هماغه ( وو نه وو د خدای کړه وو ) څخه پیلوي، خو د کیسې د پیل او نوښت له پاره ډېرې لارې لرو چې یو څو نمونو ته په لنډه توګه اشاره کولای شو:

۱ــ موږ کولای شو چې کیسه وار له واره په لنډو ډیالوګونو پیل کړو:
ــ ته د باز ګل قاتل یې !
ــ نه ! باور وکړه ! زه هغه نه پېژنم !

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـ دا چاړه مې ستا په موټر کې پیدا کړه، عدلي طب وايي چې د چاړې پر لاستي ستا د ګوتو نښې دي.

د ځوان سر وځرید ، سلګۍ یې شوې، یوه شیبه غلی و ، وروسته یې په بیړه پورته وکتل، د څارنوال غتې سترګې له سرو زګونو ډکې وې.

ځوان د مېز پر سر ایښې چاړې ته سترګې ور واړولې، تر لاستي پر وینو سره وه، یودم یې وویل:

ـ خو دا چاړه زما نه ده، قسم خورم !

څارنوال د ځوان ګرېن ته لاس ور واچاوه، جټکه یې ورکړه، د مېز پر سر ایښی تلیفون وشرنګید ، د ځوان ګرېن یې پرېښود ، ګوشۍ یې ور پورته کړه، په سترې غږ یې وویل:

ـ هلو؟

یوه شیبه غلی و ، وروسته یې یودم چیغه کړه:

خو زه ثبوت لرم !

دا وخت د کوټې دروازه وټکېده....

۲ـ کیسه له تصویر نه هم پیلولای شو:

ـ نجلۍ منډې وهلې، ټکرې پسې ښخېده، لوڅې پښې وه، ناڅاپه کېناسته، له ښۍ پښې څخه یې ازغی ویست، بېرته یې منډه کړه، شیبه وروسته د رود غاړې ته ورسېده، اوبو ته یې وکتل، سره اوښتې، پر سر یې سپین ځګونه روان ول، د ټوپک ډز شو ، مرمۍ یې پښو ته نږدې په یوه پلنه ډبره ولګېده، شنهارۍ یې پورته شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



نجلۍ شا ته وکتل، د غونډۍ په پیڅکه کې دوه تنه ښکارېدل، د دې خواته یې منډې ور وهلې، یو ودرېد، د ټوپک نلۍ یې ور واړوله، نجلۍ ټوپ کړل، په سپینو ځګونو کې ورکه شوه...

۳ـ په پیل کې د یوې پوښتنې پرېښودل:

خداینور سره ساه واخیسته، کولبه یې د پټي په مینځ کې ودروله، روان شو، د لښتي په غاړه د توت د ونې سیوري ته کېناست، پټي ته یې وکتل، د کولبې غوایانو د شدیارې په وچو لوټو بوی کېښ.
خداینور یو سوړ اسویلی ویست، تندي یې ګونځې پیدا کړې، له ځان سره یې وویل:
ـنه کیږي ! دا پردۍ دهقاني به تر کومه کوم؟ زه پیسو ته ضرورت لرم، ډېرو پیسو ته، ولور مې په مخکې دی.
یوه شېبه فکر یووړ، وروسته یې یو دم وویل:
ـاته لکه ! ډېرې پیسې دي، خو څنګه؟ !
ولاړ شو، ګړندي ګامونه یې واخیستل، د کلي خواته یې مخه کړه...د ملک غوایان په شدیاره کې ولاړ ول....

۴ـ د کیسې په پیل کې د دوو متضادو نظرونو راوړل:
ګلدین د پړې په یوه سر کې له اوسپنې جوړ لوی چنګک وتاړه، پورته یې وکتل، د سپوږمۍ په رڼا کې د کلا هسک دېوال ویروونکی ورته وایسېد، دېوال تر سره هوار و، یواځې ځای ځای د راوتلیو لوټو سیوري ښکارېدل، تر څنګ ولاړ په عمر پاخه سړي ته یې وکتل، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـ له وسه مې تېره ده !
سړی په خبره کې ورولوېد:
ـ مه کوه ! ته ځوان یې، باید تر دېواله واوړې، اوس یې وخت دی ! د پلار غچ دې واخله !
ځوان یودم شاته شو ، په تېټ و برېدلي غږ یې وویل:
ـ ما خو سهار هم درياده کړه ! زه څوک نه شم وژلای !
سړي د واسکټ جېب ته لاس کړ ، توپانچه یې راوايسته، د ځوان په لاسو کې یې کېښنوده....
دا یوائې یو څو نمونې وې، موږ کولای شو چې د کیسې لپاره تر دې ښه پیل انتخاب کړو ، په پیل کې پوښتنې راولاړې کړئ، له نوښت څخه کار واخلئ او هره کیسه له یوې نوې زاویې پیل کړئ !
نوښت د کیسې مالګه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کیسې منځ او تلوسه

زموږ ډېر لیکوالان د کیسې تلوسه ترپایه نه شي ساتلی، غو ته ډېر ژر ترې پرانیستل کیږي او لوستونکی مخکې له مخکې په دې پوهیږي چې خبره څه ده؟

د کیسې په مینځ کې باید کوم ټکي په پام کې ونیسو؟ څرنګه کولای شو، چې تلوسه ترپایه وساتو؟

بېرته به د فلم پاتې برخې ته راوګرځو.

موږ فلم له کیسې څخه نه شو بېلولی، هر فلم ته لومړی کیسه لیکل کیږي، وروسته په سناریو اوړي او د سینما پر پرده راځي، زه نه غواړم چې ټول فلم درباندې وګورم او هره برخه یې له کیسې سره پرتله کړم، یواځې دومره وایم، چې زما له خپل دیده د کیسې پیل باید څنګه وي او په پاتې برخه کې یې په څه ترتیب تلوسه ساتلی شو.

د فلم په دوهمه صحنه کې یوې کورنۍ مېلمې ته د تګ تیاری نیوه، ډېر وخت یې واخیست، خو زه یې سترې نه کړم، ځکه زما پوښتنې لا نه وې ځواب شوې، مایې ځواب غوښت.

دریمه صحنه په ښکلې منظره پیل شوه. یو کوچنی موټر د یوه شنه ځنګله په مینځ کې پر پوخ سړک روان و، په موټر کې ناست کسان خوشاله ښکارېدل، خندل یې، په خپل منځ کې یې ټوکې سره کولې. ناڅاپه یې د سړک پر غاړه یو بل موټر ولید، چې پر یوه خوا کوږ و. دوی ودرېدل، د ولاړ موټر ښیښې ماتې وې خو د ټکر کومه علامه یې نه درلوده. په موټر کې د ښکار اسباب او یو کوټ ښکارېده. پلار د کوټ جیب ته لاس کړ، له څو نوټونو سره یې یو د هویت کارت

(c) ketabton.com: The Digital Library



را ویست، په کارت کې د هغه چا عکس و چې ما د فلم په لومړۍ یوه دقیقه کې لیدلی و.

زما یوه پوښتنه ځواب شوه، هغه سړی ځنګله ته د ښکار په نیت راغلی و. خو لا مې نورې پوښتنې په ذهن کې ولاړې وې.

په بله صحنه کې د کوربنۍ غږي د خیمې د درولو لپاره د مناسب ځای په لټه کې ول، دوی د ګڼو ونو په مینځ کې یو هوار وړوکی چمن وموند، د ا وخت دیوه هلک تر مخ یوه تېزه رڼا تېره شوه، دی وارخطا شو، مور ته یې وویل، خو هغې وخندل، خیال او وهم یې وباله، خپل زوی ته یې ډاډ ورکړ چې هیڅ خبره نشته.

دلته زما یوه بله پوښتنه هم ځواب شوه. هر څه چې وي ، خو د پیل په یوه دقیقه کې چې ما کوم سړی ولید ، له انسانه او یا هم له کوم ځناوره نه وو وېرېدلی، دا بل څه و.

د سپوږمۍ په رڼا کې یوه خړه خېمه ولاړه وه، چارچاپیره یې هسکې ونې ښکارېدلې، ناڅاپه د خېمې پر تاټ یو څه ولګېدل، وړې نجلۍ چیغه کړه، په خیمه کې ځراغ بل شو ، ټول د باندې راووتل ، مور د خپلې ماشومې لور مخې ته ودرېده، د خیمې پر تاټ وینې روانې وې، لاندې پر شنه چمن د بنیادم لاس پروت و.

ما د لستوني د ټوټې له رنګه و پېژاند چې لاس د هغه سړی دی چې د فلم په لومړۍ یوه دقیقه کې مې لیدلی و. بله پوښتنه مې هم ځواب شوه، سړی مړ و.

فلم تر پایه له تلوسې څخه ډک و، مور او پلار په مرموزه توګه وژل کیږي، اولادونه ستونزې وینې ، هره نوې صحنه نوې پوښتنې پیدا کوي او تر پا یه مې له ذهن څخه په نوبت یوه یوه پوښتنه وځي.

د فلم وروستۍ صحنه روښانوي چې دا قتلونه د څه لپاره وو او چا تر سره کول. د ځنګله اروا چې د یوې لویې ونې په اره شوې مونډه کې اوسېده، وخت په

(c) ketabton.com: The Digital Library



وخت د باندي راوته او له هغو انسانانو څخه يې غچ اخيست چې په بېرحمۍ سره يې د ځنګله ونې و هلې او حيوانات يې ښکار کول.
زما ټولې پوښتنې حل شوې او د فلم د مينځ پېښو او تلوسې هم تر پايه تلويزيون ته کينولم.
په لنډه کيسه کې هم تلوسه همداسې ساتلی شو. غوټه بايد ورو ورو وسپړو، يوه يوه پوښتنه ځواب کړو او لوستونکی د کيسې لوستلو ته تر پايه اړ باسو.
يو بل مثال:
يو سړی له کاروانه پاتې شوی و، دښته وه، ګرمي وه، نږدې و چې له تندې مړ شي، پر آس سپور يو بل تن پرې ورپېښ شو، د آس پر زين پورې د اوبو يوه پتک ټال خوړ، مړژواندي سړي د اوبو خواست وکړ، خو سپور ورته وويل چې دی په خپله اوږد منزل په مخکې لري، اوبه نه شي ور کولای.
تږي سړي يو پتک اوبه د سروزرو د زرو سيکو په بدل کې ورنه وغوښت، ويې ويل چې د ه ته به هغه ورانه ور وښيي چې هلته زر سيکې ښخې دي، سړي ور سره ومنله، خو پتک يې يو دم ور نه کړ، په لاره کې به يې تږي ته يو يو غوړپ او به ور کولې څو ژوندی پاتې شي او کله چې ټاکلې ځای ته ورسېدل، تږي له اوبو ډک پتک تر لاسه کړ او سپور هم له زرو سکو ډکه کځوړه په زين پورې وتړله.
که پر آس سپور سړي په پيل کې تږي ته سلامت پتک ور کړی وای، نو د تږي تنده ماتېدله، شايد له خپلې خبرې اوښتی وای او د سيکو تر ځايه نه وای ور سره تللی، خو د سپور کمال دا و چې تږی يې تر پايه هماغسې تږی وساته ، ده ته يې د ژوندي پاتې کېدو لپاره يو يو غوړپ اوبه ورکولې او کله چې يې وخت را ورسېدا او خپل هدف يې تر لاسه کړ، بيا يې ټول پتک ور وسپاره او د تږي تنده ماته شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library



لیکوال هم باید لوستونکي ته یو یو غوړپ اوبه ورکړي او تر پایه یې تږی وساتي. دی باید یو رهبري کوونکی مهارت ولري، داسي چې د اصلي غوټې تر سپړلو پورې په لاره کې ځینې نورې موانع هم پیدا کړي او لوستونکی اړباسي چې تر دغو خنډونو تېر شي.

که اصلي غوټه د کیسې په مینځ او یا هم تر پای مخکې وسپړل شي، نو بیا د لوستونکي تنده ماته شوه، وروسته له هغه که هر څه لیکو، په حقیقت کې به اضافه خبرې وي.

یوه کیسه هغه وخت ختمه ده ، چې اصلي غوټه وسپړل شي. په بله مانا د اصلي غوټې سپړل یا د راز څرګندول د کیسې پای دی. نو ځکه د کیسې په منځ کې تلوسه، په وار سره یوه یوه پوښتنه ځوابول او تر پایه د اصلي غوټې ساتل ضروري دي.

خو مهمه دا ده چې ا صلي غوټه باید په منطقي توګه وساتو، لوستونکی باید فکر و نه کړي، چې لیکوال په لوی لاس یو څه رانه پټوي. که لیکوال د کیسې له کرکټرونو سره ځنګ په ځنګ لاړ شي،له پېښو او زمان سره یو ځای حرکت وکړي او تر کرکټرونو مخکې ګام وا نه خلي، نو بیا لوستونکي ته هم د یو څه د پټولو فکر نه پیدا کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کیسې پای او تلوسه

فکر وکړئ، ایا تر اوسه مو داسې لنډې کیسې لوستې چې په پای یې نه یاست پوهیدلي؟
د ځینو کیسو پای ګنګ وي، لوستونکی نه پوهیږي چې د لیکوال هدف څه و، اصلي کرکټر څه وکړل؟ غوټه څنګه وسپړل شوه؟
ما ډېرې داسې لنډې کیسې لوستې ، چې په پیل کې یې خوند راکړی، وروسته یې هم د بل مضمون لوستلو ته نه یم پرېښی، خو په ورستیو کرښو یې نه یم پوهیدلی.
که کیسه هر څومره خوږه لیکل شوې وي، خو پای یې ناڅرګند وي، لوستونکي به خوند ترې وانه خلي.
خو د کیسې په پای کې هم باید دومره زور وي چې لوستونکی د کیسې له لوستلو وروسته فکر کولو ته وهڅوي، او کیسه یې په ذهن کې پاتې شي.
بله دا چې د کیسې اصلي غوټه باید تر پایه وساتل شي او د کیسې په وروستی برخه کې وسپړل شي، ځکه کیسه هغه وخت ختمه ده، چې اصلي غوټه وسپړل شي، وروسته چې هر څه لیکو، اضافه خبرې دي، نه لوستونکی خوند ترې اخیستی شي او نه هم د ښې کیسې په چوکاټ کې ځای ورکولای شو.
ښه پای هغه دی چې د لوستونکي د وړاندوینې خلاف وي.


LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



# کرکټرونه

هره کیسه کرکټرونه لري، خو په دوی کې یو او یا هم کله کله دوه مرکزي کرکټرونه وي.
کیسو ته هر ډول کرکټر ټاکلی شو، انسان، حیوان او یا هم غیر ژوندي موجودات.
د کرکټرونو ټاکل د کیسې په موضوع پورې تړلي دي، خو مخکې تر دې چې کیسې ته کرکټر وټاکو، لومړی یې باید پدې اړه فکر وکړو:
۱ـ زموږ مرکزي کرکټر څوک دی؟
۲ـ څه ډول څېره لري؟
۳ـ څه یې خوښیږي او له څه نه یې بد راځي؟
۴ـ شخصیت یې څه ډول دی؟
کله چې مو مرکزي کرکټر له هر اړخه په ذهن کې جوړ او قانع شوئ، قلم او کاغذ را واخلئ او د هغه د نوم تر څنګ، د هغه ځینې مهمې ځانګړنې هم ولیکئ.
د دې کار ګټې څه دي؟
تېر کال مې یو ناول لوست، څو پاڼې لا پاتې وې چې یو دم په کیسه کې د اسې یو نوی نوم راګډ شو، چې نه مخکې زمینه سازي ورته شوې وه او نه یې هم په کیسې پورې اړه درلوده، یو ناڅاپه له اسمانه راولوېد او په کیسه کې یې د مرکزي کرکټر ځای ونیو، دوه ـ دریو پاڼو ستړی کړم، خو وروسته مالومه شوه چې دا هماغه د کیسې مرکزي کرکټر دی، یوازې نوم یې بدل شوی و.
که د ناول لیکوال د کرکټرونو د خصوصیاتو لیست لرلی، فکر نه کوم چې دومره لویه تېروتنه به ترې شوې وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library



په لیکلې بڼه د کرکټرونو د خصوصیاتو درلودل، په منطقي توګه د کیسې په لیکلوکې مرسته راسره کوي، د مثال په توګه:
موضوع مو وټاکله، غواړو چې کیسه پرې ولیکو، مرکزي کرکټر یې هم احمد نومیږي. لیکو !

| | | |
|---|---|---|
| نوم | : | احمد |
| سن | : | پنځوس کلن |
| مدني حالت | : | متاهل |
| زده کړه | : | نالوستی |
| اولادونه | : | پنځه ( درې لوڼې، دوه زامن ) |
| کسب | : | بزګر |
| د اوسېدو ځای | : | کلی |
| ظاهري بڼه | : | ډنګر، له ونې ټیټ، اوږده ږیره، پکه ککرۍ، |

لمر سوځولی مخ، ځړېدلې سترګې، پر تندي د کالداني ننبه، له سپږمو راوتلي اوږده ویښتان، زیږه لاسونه....
رواني خصوصیات: عاجز، بې زړه، د حوصلې خاوند، له بدو لیرې، دینداره، د سختیو په وړاندې زغم لرونکی، په هره خبره کې د ( خوار مه شې ) تکیه کلام ....
او ځینې نور ټکي...
که دا لیست راسره وي، نو هیڅکله به د احمد نوم راڅخه بدل نه شي. احمد به په طبیعي توګه د کیسې تر پایه د یوه پنځوس کلن سړي په قالب کې اچوو ( خوی‌ونه، عادتونه به یې همدې عمر ته مناسب وي ) . دی به کله هم په دې پسې ونه ګرځي چې د اولادونو د نه درلودلو په پلمه دوهم واده ته زړه ښه کړي، احمد یو نالوستی بزګر دی، د کرکیلې په کارونو ښه پوهیږي، د کیسې تر پایه به نه

(c) ketabton.com: The Digital Library



معلم ) شي او نه هم( ډاکټر). ژبه به يې هم د يوه کليوال بزګر په څېر کليوالي وي، هيځکله به( د کوروداڼ ) پرځای ( مننه ) ونه وايي....
د احمد ککرۍ پکه ده، د کیسې تر پایه کاکل نه شي پرېښودلی، دی عاجز او ډارن دی، بد نه خوښوي، ځکه به تر خپله وسه د کلي له ملک سره بدۍ ته زړه ښه نه کړي.
احمد پنځه وخته په ملا پسې درېږي، دا منطقي نه ده چې له کوم قانع کوونکي دليله پرته، د سهار په اته بجې له خوبه راپورته شي.
او داسې نور..
که مورږ د احمد په اړه مخکې له مخکې مالومات ولرو او مهم خصوصيات يې را مالوم وي، احمد به په کيسه کې يوازې په هماغه مخکې ترمخکې ټاکل شوي قالب کې راګرځي، په دې توګه به د احمد کړه وړه او نورې ځانګړنې منطقي او د ليکوال په واک کې وي، لوستونکی به دا نه وايي چې نه، احمد د دې کار وړ نه دی او يا هم دا کار نه شي کولای.
که د کرکټر خصوصيات ولرو، دا به راته روښانه وي چې ايا زمورږ ټاکلی کرکټر د دې توان لري چې د کيسې هدف تر لاسه کړي؟ ايا په منطقي لارو خپل هدف ته رسيدی شي؟ ايا د کيسې د هدف د تر لاسه کولو لپاره مو وړ ( مناسب ) کرکټر غوره کړی او که نه؟
مخکې له مخکې ليکلي خصوصيات، دغو ټولو پوښتنو ته ځوابونه وايي، ليکوال نه پرېږدي چې وروسته له ستونزو سره مخ شي او يا هم کيسه له منطقي پلوه کمزورې کړي.
مخکې له مخکې د کرکټرونو خصوصيات ليکل د دې لامل کيږي، چې کرکټر د لوستونکو لپاره واقعي وبريښي، علت دا دی چې کرکټر په منطقي توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library



معرفي کیږي او لوستونکی د هغه په کړو وړو باور کوي او ریښتینی ورته ښکاري.
که وغواړو چې کرکټر لا ښه وپیژنو، د کرکټر له خصوصیاتو سره باید په یوه جمله کې د هغه هدف هم ولیکو:
د بېلګې په توګه:
احمد: احمد په کیسه کې د دې با عث ګرځي چې مینه او زغم په کرکه او بې حوصله توب بریالی کړي.
که د کرکټر له خصوصیاتو سره دا جمله لیکلې وي، احمد به د کیسې تر پایه زغم ولري، دی به په طبیعي توګه هرې ناخوالې ته په مینه ځواب وایي او د نورو کینې به په صبر او حوصله ځوابوي.
په دې توګه به په کرکټر کې ناڅاپي او غیر منطقي بدلون نه راځي، داسې به نه وي چې په پیل کې مینه ناک وي، خو څو پاڼې وروسته له دلیله پرته په ظالم او کینه ګر انسان بدل شي، دی به د لیکوال له غوښتنې سره سم په منطقي توګه خپل هدف ته ورسیږي او هیڅکله به داسې څه ونه کړي چې له مینې او حوصلې سره په ټکر کې وي.
له مرکزي کرکټر څخه پرته نورو کرکټرونو ته هم مخکې له مخکې د داډول خصوصیاتو ټاکل ښه دي، که لیکوال د کیسې د لیکلو پر مهال کله کله ورته وګوري، د کرکټرونو له خویونو، خواصو او ان خبرو سره عادت پیدا کوي، هر حرکت به یې د دوی په واک کې وي او په پای کې به خیالي کرکټر نه بلکې یو واقعي انسان ورته ښکاري، داسې احساس به کوي لکه په ریښتینې توګه چې له دغو کسانو سره مخامخ شوی وي، هغوی پیژني، خبرې یې ورسره کړې وي او ډېر رازونه یې ور مالوم وي، ځکه ځینی لنډې کیسې څو مخه لیکل کیږي او د کیسو تر پایه به د کرکټر ټول خصوصیات د لیکوال په ذهن کې ناست وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د لنډې کیسې لپاره د کرکټرونو لنډ خصوصیات کافي دي، خو که ناول لیکو د هر کرکټر په اړه باید مخکې له مخکې ډېر څه ولیکل شي، ځینې لیکوالان د ناول لپاره د کرکټرونو ټول کردار، پېښې ، ستونزې...مخکې له مخکې لیکي او ښو مخه پرې ډکوي، که ساده ووایو ،مخکې له مخکې په لنډه توګه د کرکټر کیسه او په ناول کې رولونه، ناکامي او بریالتوب د کاغذ پر مخ راوړي چې دیته ستوري لاین وایي.

د کرکټر په اړه بله مهمه خبره دا ده چې لیکوال باید د کرکټرونو له روح او روان څخه خبر وي، د هغه خویونه ور مالوم وي او د دې په اړه مالومات ولري چې له څه سره مینه لري، څه وخت غوسه ورځي او په څه شي خوشاله کیږي.

بریالی لیکوال په کرکټر کښنه کې ډېر زیار باسي، دی کرکټر تر هغو په ذهن کې اړوي را اوړي چې له خیالي کرکټر څخه ژوندی موجود جوړ کړي، د هغه له ظاهري او باطني جوړښت سره اشنا شي او وروسته یې په داستان کې ولوبوي.

په بله مانا ، لومړی کرکټر ژوندی کړه، له هغه سره خبرې وکړه، په خوی او عادت یې پوه شه او وروسته که بیا په کیسه کې ستاسې له خوښې سره سم لوبیدای شوای او ټاکلي رول ته مناسب وي، ځای ورکړئ.

مونږ باید هڅه وکړو چې کیسې ته د اړتیا پر بنسټ کرکټرونه وټاکو ، ځکه لنډه کیسه ډېرو کرکټرونو ته اړتیا نه لري، د اړتیا په اندازه د کرکټرونو ټاکل د دې لامل ګرځي چې کیسه په طبیعي توګه وغځیږي او له اضافه خبرو مخنیوی وشي.

مونږ هره ورځ له ډېرو خلکو سره مخامخ کیږو ، خو دوه کسه کټ مټ په یوه خبره او یو رنګه خویونو نه شو موندلی، په کرکټر جوړونه کې هم باید دې ټکي ته پام وکړو، زمونږ هر کرکټر باید له بل یوه څخه بېل وي، بېله خبره ولري او عادتونه یې سره نږدې نه وي. دا کار په طبیعي توګه د کرکټرونو په جوړونه کې نوښت

(c) ketabton.com: The Digital Library



راولي او لوستونکی په خپل ذهن کې له مختلفو څېرو او خویونو سره مخامخ کیږي.
بله خبره دا چې د کرکتر لپاره هیڅوخت خیالي څېره او خیالي عادتونه مه ټاکئ، د بېلګې په توګه: د یوې کیسې کرکتر مو یو سوالګر دی، فکر وکړئ، تاسو به په ژوند کې ډېر سوالګر لیدلي وي، له ډېرو سره به مو تر خپله وسه مرسته کړې وي او د ځینو تر مخ به ښویه تېر شوي یاست، خو په دغو ټولو کې به داسې سوالګر هم و چې د پنځو افغانیو پر ځای مو د شلو او یا هم د پنځوسو نوټ ورته نیولی وي، ولې؟
یا به د هغه ظاهري خوارې څېرې او خیرن شلېدلي لباس دردولي یاست او یا به هم هماغه سوالګر د خواست په چل ښه پوهېده، په سوالګر کې به یو څه و چې ستا پام یې د ځان خواته وراړولی و، که نه نو یا به ښویه ترې تېر شوی وې او یا به دې هم جېبونه په ماتو روپو پسې لټول.
کیسې ته هم همدغه سوالګر وټاکئ، هماغه خویونه، عادتونه او خواره څېره ورکړئ چې تاسې په واقعي ژوند کې ورسره مخامخ شوی یئ، که دې لوڅې پښې لیدلي وي، چپلکې مه ور په پښو کوه، مچان مه ترې شړه او د هغه لوڅو اوږو ته واسکټ مه وراغونده. هماغسې کرکتر جوړ کړه لکه تا چې په واقعي ژوند کې لیدلی وي، ان که دې د خواست پر مهال د هغه ترحم پاروونکي کلمات په یاد وي، ستا کرکتر هم باید هماغه توري په خوله راوړي.
دا یوائې یو مثال و، کله چې موږ کرکتر جوړوو، جوړ شوی کرکتر باید د هغه چا په قالب کې واچوو، چې موږ په واقعي ژوند کې لیدلی وي، خبرې مو ورسره کړې وي، خوی، عادت او څېره یې را مالومه وي، که داسې وکړو نو موږ به په ریښتیني توګه د کرکتر روح ته ور ننوتي یو او یو کامیابه کرکتر به مو انځور کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



اووه_ اته کاله مخکې مې د فرانسوي لیکوال ویکتور هوګو، (بینوایان) ناول ولوست، مرکزي کرکتر یې ژان والژان نومیده، ژان والژان په پیل کې غل او مجرم و، خو وروسته یوې قوي پیښې د ده ژوند وربدل کړ، دی په یوه مهربانه انسان بدل شو، تل به یې هڅه کوله چې نورو ته ګټه وررسوي، خوبیا هم ټولنې په سپکه سترګه ورته کتل او د (ژاور) په نوم د پولیسو د یوه افسر تر تعقیب لاندې و....

په دې کتاب کې د داستان مرکزي کرکتر (ژان والژان) دومره ژوندی انځور شوی چې د ده سختیو ته مې څو ځله اوښکې تویې کړې، فکر مې نه کاوه چې دا به یو خیالي کرکتر وي، د ده هرې بریا ته به خوشاله وم او په هره ناکامی یې ځوربدلم.

مثبت او منفي، دواړه کرکترونه باید دومره ژوندي وي چې د لوستونکي په زړه او دماغ کې ځای ونیسې، د مثبت کرکتر هره کامیابي باید د لوستونکي لپاره د هغه خپله کامیابي وي، د هغه په خوشالۍ خوشاله شي او د ستونزو پر مهال په زړه کې د حل لارې ورته ولټوي، خو د منفي کرکتر له جرم او جنایت څخه کرکه وکړي او د هغه ضد وي.

ما ډېرې داسې کیسې لوستې دي چې خان او ملک تر اندازې چاغ، خشن او بدشکله پکې معرفي شویدي، علت یې دا دی چې ځینې لیکوالان د کرکترونو په جوړولو کې زحمت نه ګالي، د نورو کرکترونه را اخلي او څه چې یې د بل په کیسه کې لوستي وي، دی هم خپل کرکتر ته هماغه څېره ورکوي، حال دا چې ډېر خانان او ملکان شته چې جذابه څېره لري، له زړونو هم نرم او مهربانه دي.

ځکه نو د کرکترونو څېرې، خویونه او عادتونه باید تو پیر سره ولري، موږ باید په خپله کرکتر جوړ کړو، نه دا چې د نورو تیاره مړی راواخلو او داسې وښیو چې دا زموږ د خپل زحمت نتیجه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library



بله مهمه موضوع د کرکتړ بدلون دی، که غواړو چې یو کرکتړ ته بدلون ورکړو، دا بدلون باید منطقي وي، داسې نه چې د لسو تنو قاتل، ناڅاپه له قوي دلیله پرته توبه وباسي او په یوه مهربان انسان بدل شي.
کیسه له کرکتره پرته نه لیکل کیږي، ځکه نو باید د کرکترونو په جوړولو کې بیړه ونه کړو، زیار وباسو او کله چې ژوندي شول، په حرکت راغلل،او زموږ په ذهن کې یې ځای ونیو، وروسته په کیسه کې ځای ورکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کیسې ژبه

زما د لنډو کیسو لومړی ټولګه "سره سیلۍ " نومیږي. دا کتاب اوه_ اته کاله مخکې چاپ شو، ځینو کسانو ولوست، را یاده یې کړه چې کیسې یې بدې نه دي، هدف لري. تصویرونه هم په زړه پوري دي، خو په ځینو ټکو یې نه دي پوهېدلي.
هغه وخت مې دا خبره زړه ته نه لوېده، په ژبه کې مې کوم مشکل نه لید، هره کرښه او هره کلمه واضح راته ښکارېده، خو وروسته مې پام شو، چې دوی په حقه ول، ما په کیسو کې ځینې داسې کلمات را اخیستي وو چې یوازې زه او د غزني د قره باغ ځینې او سیدونکي پرې پوهېدل.
که موږ هر څومره زړه راکښونکې موضوع ولرو او د کیسی په ټولو اړخونو پوه یو، خو چې د ویلو چل یې نه وي را معلوم، نه به په خپله له کیسې څخه خوند واخلو او نه به هم لوستونکو ته په زړه پوري وي.
ځکه نو د کیسې ژبه ډېره مهمه ده.
۱_د ژبې ساده والی:
یوه ملګرې مې د یوې کیسې موضوع پیدا کړې وه، مخکې تر لیکلو یې راته وویله، په ویلو کې یې خوند پروت و، خو کله چې مې په مجله کې د همدې کیسې لیکلې بڼه ولوستله، دومره پېچلې کلمات یې پکې را اخیستې ول چې لوستلو یې د زړه زور غوښت.
تلیفون مې ورته وکړ، دلیل یې داو چې لیکل باید تر ویلو توپیر ولري.
ماته هغه د شپون صاحب خبره را په زړه شوه: " موږ نثر وایو، اورو یې، خو لیکلی یې نه شو. "


LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



ځیني لیکوالان چې څه لیکي، د لیکلو لپاره په پېچلو کلماتو او اصطلاحاتو پسې ګرځي، کتابونه پسې ګوري او له نورو څخه پوښتني کوي. دوی په دې فکر کې دي چې مغلق او پیچلي کلمات کیسه او یا هم کومه بله لیکنه پیاوړې کوي او په دې سره پخپله لیکوال پوه او د ډېرې مطالعې خاوند ښکاري، خو پوښتنه داده چې موږ د چا له پاره کیسه او یا هم کومه بله لیکنه لیکو؟ ایا هغوی په دا ډول پېچلو کلماتو پوهیږي؟ ایا د مغلقو تورو کارول هنر دی؟

زموږ په کلي کې یو سپین ږیری و، ده په ځوانۍ کې ماموریت درلود ، ان د زړښت تر مهاله یې په ژبه ډېر داسې کلمات راوړل چې نورو ته به د پوهاوي وړ نه ول، وروسته د " مامور لغت پران " په نوم مشهور شو، خو ده به ویل: " داخلک ملامت نه دي. مکتب یې نه دی ویلی. "

که موږ د خلکو لپاره لیکل کوو، ژبه موهم باید د هغوی لپاره وي. هنر هم په ساده ژبه کې دی، اوسني ادبیات ساده ژبه خوښوي، داسې ژبه چې له ساده والي سره سره د لیکوالۍ هنر هم پکې پروت وي، هنر په پېچلو لغاتو او اصطلاحاتو کې نه دی، هنر نور اړخونه لري چې ژبې ته خوند وربخښي او یو عمده لامل یې د ژبې ساده والی دی.

د ژبې ساده والی دا مانا نه لري چې څه وایو، هغه ټول باید د کاغذ پرمخ هم راوړو، بلکې هدف مو د جملو په بسته بندۍ او د لغاتو او اصطلاحاتو په کارولو کې دی.

شاید زما دا خبره د ځینو لوستونکو خوښه نه شي، خو ډېر پښتنانه د "ټولټاکنو " کلمه نه پیژني، دوی یې انتخابات بولي، د " ښوونځی " " ټولګی ) " او " ښوونکی " له کلماتو سره هم نا اشنا دي، د " مکتب " " صنف " او " معلم " په نومونو یې یادوي. موږ باید په هغه ژبه کیسه و لیکو چې خلک خبرې پرې کوي، ورباندې پوهیږي او ورته روښانه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



۲_په لنډو فاصلو کې د يورنګه تورو او فعلونو کارول:
تېر کال مې د يوه ليکوال پر يوه کيسه باندې نظر څرګند کړ، د نقد يوه برخه د تورو او کلماتو د کارولو په اړه وه، غواړم چې د موضوع د لا روښانتيا لپاره د هماغه کيسې ځينې برخې را واخلم.
په لومړيو دوو پاراګرافونو کې دوه ځايه ليکل شوي وو: " قلم يې راواخيست ، کاغذ يې راواخيست "
په دومره لنډه فاصله کې دوه ځايه د "راواخيست" کلمه ښه نه راځي، که يو ځل "راواخيست "ليکو، دوهم ځل بايد په يوه بل فعل پسې وګرځو، مثلا "کاغذ ته يې لاس کړ".
بل ځای داسې ليکل شويدي " تر ليکلو کرښو لاندې يې هسې ګډې وډې کرښې وايستلې، د کرښو تر څنګ يې يوه غټه سترګه انځور کړه... "
په لنډه فاصله کې درې ځايه د "کرښې " توری راغلی دی.
دلته که يو ځای کرښه ليکو، بل ځای ليکه ښه راځي، دربېيم ټکي ته هيڅ اړتيانه پيدا کيږي.
" د کرښو تر څنګ يې يوه غټه سترګه انځور کړه " که داسې وليکو( ترڅنګ يې يوه غټه سترګه انځور کړه " هماغه مانا ورکوي. خپله د "څنګ " توری، هماغه د "کرښې " ترڅنګ راښيي.
بله جمله:
" کتابچه يې له نورو کتابونو سره په پلاستيکي پاکټ کې کېښوده او په هغه څوکۍ کې يې کېښوده چې څو شيبې مخکې نصير ناست و... "

(c) ketabton.com: The Digital Library



دلته د لومړي " په پاکټ کې کېښوده " پر ځای " په پاکټ کې واچوله " ښه راځي، په دې توګه به مو په لنډه فاصله کې دوه ځایه د "کېښوده "کلیمه نه وی کارولې.

بل ځای لیکل شوي دي " یو ځل بیا د نصیر سترګو ته ځیره شوه، دومره ورته ځیره شوه... "

دلته که لومړی "وکتل "راشي، له یورنګه والي څخه یې ژغوري.

بل ځای: "فریبا تر پښو لاندې ځمکې ته کتل، تر ژبه لاندې یې وویل... "

دوه ځله د لاندې کلیمه راغلې، " فریبا تر پښو لاندې ځمکې ته کتل "دلته د لاندې تکی اضافه دی،که ساده ولیکو "فریبا ځمکې ته کتل " هماغه مفهوم لري، که فریبا پر ځمکه پل ایښی وی، بیا څنګه تر پښو لاندې ځمکې ته ګوري ! ! !

بله جمله: "ډېره ډېره مننه، د تابلو او کتابچې په خاطر ځانته مننه کوم. "

که یو ځای مننه لیکو، بل ځای د منني پر ځای کوم بل توری کارولی شو. "کور ودان ، ژوندی اوسې یا داسې نور".

بل ځای " فریبا یې لاس په لاس کې ونیو " که ولیکو: " فریبا یې لاس ونیو " هماغه مانا او هماغه تصویر لري. ځکه نیول د لاس په واسطه تر سره کیږي.

بله جمله " د مریم ښکلیو سترګو ته یې وکتل، هغې هم ورته وکتل... "که ولیکو: " هغې هم سترګې ور واړولې "نو په لنډه فاصله کې به دوه ځایه د "وکتل "تکی نه وي راغلی.

بل ځای "نور هم انځور ته نږدې شو ، ښه ورته ځیر شو "

داسې لیکلی شو " نور هم انځور ته نږدې شو ، په ځیر یې ورته وکتل" په دې توګه یو ځای د "شو "تکی کمېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



په کیسه کې داسي ډېر یو رنګه توري وو چې په لنډو فاصلو کې سره راغلې دي، دا په مفهوم او مانا کې کوم بدلون نه راولي، ټولو ته د پوهاوي وړ دي او د عادي لوستونکو دومره پام هم نه وراوړي، خو توري او کلمات د خبنتو په څېر دي، که په یوه دېوال کې یوه خبنته راوتلي وي او یاهم په خپل مناسب ځای نه وي ابښودل شوي، ټول دېوال بد ښکاري،ځکه نو په هره لیکنه کې د تورو او کلماتو ټاکل او مناسب ځای ته دقت په کار دی.
پښتو یوه غني ژبه ده، یوه شي ته ډېر کلمات لرو، په مختلفو نومونو یې یادولی شو، دا نومونه دومره ګنګ هم نه دي، ټول پرې پوهېدای شي، نو ځکه جمله بندۍ او د کلماتو او فعلونو کارولو ته باید پام وکړو.
که یو ځای لیکو " راته ویې کتل " بل ځای " سترګې یې راواړولې " ښه راځي، " مخ یې راواړاوه " هم همدا مانا ورکوي.
په یوه کیسه کې مې ولوستل: " انځرګل ځوان و، د پلار یو زوی و او له رنګه ښایسته و. "
درې ځایه په لنډه فاصله کې د " و " ټکی راغلی دی. کیدای شي داسي یې ولیکو:
انځرګل ځوان و، پلار یې همدا یو زوی درلود، له رنګه ښایسته ښکارېده.
یا نورې جملې، خو شرط یې دا دی چې په لنډو فاصلو کې یورنګه توري او فعلونه را نه وړو،ځکه د ژبې خوند ته زیان رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# ډيالوګ

ډيالوګ د کرکټرونو خبرو ته وايي، يا به له ځان سره غږيږي او يا هم له نورو سره.
له ډيالوګونو پرته هم کيسه ليکل کيداى شي، خو د خوند له اړخه به کمزورې وي، ځکه ډيالوګ کيسه ژوندۍ کوي، په حرکت يې راولي او له يورنګه والي څخه يې ساتي.
د ډيالوګ ليکنې په برخه کې بايد ځينې ټکي په پام کې ونيسو.
۱ـ جلات خان کلي ته راغی، تر غرمې يې ناروغان وکتل، ماسپښين له کوره ووت، په پټي کې يې دهقان وليد، ورغی، له سلام وروسته پر پوله ورته کښناست، دهقان ته يې وکتل، ځمکه يې اړوله، پر سپيره غاړه يې مړې خولې راماتې وې...
جلات خان وويل:
ـ ولې له نوې زراعتي ټکنالوژۍ څخه استفاده نه کوې؟
دهقان پر خپل تندي لستونی تېر کړ، په خندا يې وويل:
ـ ډاکټر صاحب! نوې زراعتي ټکنالوژي پيسو ته ضرورت لري، زموږ اقتصاد ډېر کمزورى دی. تراکتور او نور عصري زراعتي وسايل نه شو اخيستلاى.
دې ډيالوګونو مو په ذهن کې کومې پوښتنې را ولاړې کړې؟
بېرته به د ډاکټر خبرې ته راوګرځو:
ـ ولې له نوې زراعتي تکنالوژۍ څخه استفاده نه کوې؟
جلات خان ډاکټر دی، په ښار کې يې پوهنتون ويلی او ډېر کم کلي ته راځي. د ده له خولې د ټکنالوژۍ ټکی بد نه ښکاري، له منطقي اړخه هم کومه ستونزه نه لري، ځکه دی لوستی دی او په داسې محيط کې يې زده کړه کړې چې هلته يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library



( ټکنالوژۍ ) په خبر نور ډېر پیچلي کلمات او لغتونه اوریدلي او د ده په ذهن کې ناست دي.

اوس به د د هقان خبره راواخلو:

ــ ډاکټر صاحب ! نوې زراعتي ټکنالوژي پیسو ته ضرورت لري، زموږ اقتصاد ډېر کمزوری دی. تراکتور او نور عصري زراعتي وسایل نه شو اخیستلای.

دا ډیالوګ د مانا او ګرامر له اړخه کومه ستونزه نه لري، خو زموږ ډېره برخه دهقانان نالوستي دي، ټول عمر یې د پټیو په اړولو او زراعتي کارونو کې تېر شوی، نه یې د ټکنالوژۍ نوم اورید لی او نه یې هم په مانا پوهیږي. نو د یوه دهقان له خولې د دارنګه کلماتو راوتل له منطقي پلوه د باور وړ نه دي. که یو لوستی کس له دهقان څخه وپوښتي:

ــ ولې له نوې زراعتي ټکنالوژۍ څخه استفاده نه کوې؟

د دهقان لومړۍ پوښتنه به دا وي؟

ــ څه؟

لوستی کس اړ دی چې د نوې زراعتي تکنالوژۍ په اړه لنډ توضیحات ورکړي.

ــ یعني، تراکتور، ټریشر، د غنمو د ریبلو ماشینونه....

دهقان په ساده ژبه ځواب ورکوي:

ــ ډاکټر صیب ! دا شیان پیسې غواړي، موږ د بیګاه نه لرو، ټریکټر او نور ماشینونه نه شو اخیستلای.

له دې مثال څخه هدف دا دی چې په کیسه کې باید هر څوک له خپلې پوهې او ټولنیز موقف سره سم وغږوو. ان د دوی له ډیالوګونو څخه هم باید د دوی سویه مالومه شي او خپل کرکټر داسې وغږوو چې خبرې او مالومات یې د دوی له پوهې او ټولنیز ژوند سره سم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



۲_ په ډیالوګونو کې باید د تکراري خبرو مخه ونیسو.
احمد:
_ په کور کې څه خبرې وې؟
محمود:
_ په کور کې کراره کراري وه.
دوهم ډیالوک "په کور کې "د لومړي ډیالوګ تکرار دی.
لیکو:
_ کراره کراري وه.
لوستونکی پوهیږي چې هدف "کور " دی، ځکه په لومړي ډیالوګ کې یاد شوی، نو له تکرار څخه یې باید ډډه وکړو.

۳_ یو مثال:
احمد: څنګه ! زموږ سیمه دې خوښه شوه؟
محمود: هو والله ! سیبانو یې ډېر خوند راکو.
احمد: ګرمي نه ده؟
محمود. یه !
فکر وکړئ ! محمود به د کوم ځای وي؟
د کندهار د ځینو سیمو اوسیدونکي "منې " د " سیبانو " په نوم پېژني او د " نه "پر ځای "یه "وایي.
دلته د دې یادونه ونه شوه چې محمود د کوم ځای اوسیدونکی دی، خو د هغه له لهجې څخه پوه شوو چې په کندهار پورې اړه لري.
په ډیالوګونو کې د هرې سیمې اوسیدونکي باید د هغوی په خپله ژبه وغږوو.
دا کار کیسې ته خوند وربخښي او د کیسې منطق پیاوړی کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



شاید پوښتنه پیدا شي چې ډېر کلمات او اصطلاحات عام فهمه نه دي، یوا ځې په یوې سیمې پورې اړه لري او ټول لوستونکي نه پرې پوهیږي.
که موږ کومه مقاله ، د مکتب کتابونه او یا هم تحقیقي رپوټ لیکو، نو د سیمه ییزو کلماتو او اصطلاحاتو راوړل به مناسب نه وي، خو ادبي لیکنې داسې نه دي، ادبي لیکنې هغه وخت خوندورې راځي چې نوي کلمات او اصطلاحات ولري، نویو سیمو ته مو ورولې او له نویو لهجو، تصویرونو او رواجونو سره مو اشنا کړي.
خو شرط یې دا دی چې د نویو نومونو، کلماتو او اصطلاحاتو تر څنګ باید په قوسونو کې د دغو کلماتو او اصطلاحاتو هغه نومونه هم ولیکو چې د هرې سیمې لوستونکو ته د پوهاوي وړ وي.
۴: د شخړو او جدي موضوعاتو په بیانولو کې مقابل کس په طبیعي توګه زموږ په خبرو کې رالویږي، دی دومره صبر نه کوي چې زموږ خبرې خلاصې شي او دی د خبرو وار ونیسي. نو کله کله په کیسه کې د ډیالوګونو قطع کول او په خبرو کې د مقابل لورې ورلوېدل طبیعي ده او باید په ډیالوګونو کې په پام کې ونیول شي.
مثلا:
احمد غواړي ښار ته لاړ شي، دی د کرایي موټر د مخې په سیټ کې ناست دی، محمود راځي او ورته وایي چې د مخې سیټ ده نیولی.
محمود: وه وروره، دا ځادر نه وینې ! دا مې ځکه د مخې په سیټ کې ایښی چې دا ځای زما دی.
احمد: ته تر اوسه چېرته وې، ما دا ځای تر تا مخکې نیولی، زه خو څه مفت نه ځم، کرایه ورکوم، د شا سیټونه خالي دي، ځه با با خپل کار دې کوه ! والله که مې د تا پلار له دې ځایه جګ کې....

(c) ketabton.com: The Digital Library



په طبیعي توګه محمود د مقابل لورې اوږدې خبرې نه اوري، ځکه دی د احمد په لومړنۍ جدي خبره عکس العمل ښکاره کوي، لکچر ته یې نه پرېږدي او د هغه په خبره کې ورلوېږي.

محمود: وه وروره، دا ځادر نه وینې! دا مې ځکه د مخې په سیټ کې اېښی چې دا ځای زما دی.

احمد: د شا سیټونه خالي دي، ته کولی شې چې هلته کېنې

محمود: ولې! ته تر ما ښه ځوان یې!

احمد: ته تر اوسه چېرته وې، ما دا ځای تر تا مخکې نیولی

محمود: نو ته ړوند یې، ځادر نه وینې!

احمد: زه خو څه مفت نه ځم، کرایه ورکوم...

محمود: په خبره نه پوهېږې!

احمد: والله که مې د تا پلار له دې ځایه جګ کړې.

محمود: پلار ته مه تېرېږه، اوس به مالومه شي چې سیټ د چا دی.

خو کله کله د ضرورت له مخې یو څوک باید اوږدې خبرې وکړي. د بېلګې په توګه که یو په خبره پوه سپین ږیری یا عالم نصیحت کوي او یا هم کوم استاد درس تشریح کوي، له منطقي پلوه د هغوی په خبرو کې ورلوېدل طبیعي نه دي، خو دا ډیالوګ هم د ماتولو لارې لري. دا ډول ډیالوګونه باید په یوه عمل مات شي.

لکه:

استاد وتوخل، د مېز پر سر اېښی ګیلاس یې ورپورته کړ، دوه درې غوړپه اوبه یې تر ستوني تېرې کړې او خپلې خبرې یې پسې وغځولې:

(c) ketabton.com: The Digital Library



**۵**: ډيالوګونه بايد لنډ وي، ځکه په عادي ژوند کې ښوک اوږدې خبرې نه کوي، له بلې خوا اوږده ډيالوګونه، لوستونکی ستړی کوي، طبيعي نه ښکاري، د کرکټر د پيل جمله يې له ياده وځي او د کيسې خوند له مينځه وړي.

احمد: د ټکسي کرايه لرې؟

محمود: خپل موټر راسره دی.

احمد: لاره خامه ده؟

احمد: هو ! خو ټوله نه.

**۶**: هيڅکله د ډېرو کرکټرونو خبرې يو ځای مه راوړی، په دې مانا چې ډيالوګونه د ليست په بڼه مه ليکی، ځکه دا کار له لوستونکو لاره ورکوي، دوی نه پوهيږي چې دا خبره د کوم کرکټر له خولې را ووته. خو که د مجبوريت له مخې په کيسه کې تر دوو زيات کرکټرونه غږوو، بايد څه وکړو؟

بېلګه:

په يوه کيسه کې څلور کرکټره لرو، دوی ټول پر پوله ناست دي او د وچکالۍ غم ورسره دی..

ـ ياره لکه چې سږ کال وچکالي راغله.

ـ هو ! د کاريزه اوبه هم کمې دي.

ـ څه به کوو ! فصلونه وچ شول.

ـ مه وار خطاه کيږه. ما يې فکر کړی دی.

دا سمه ده چې دا ډيالوګونه هوايي نه راځي، بلکې مخکې له مخکې ويل کيږي چې څوک سره ناست دي او د څه په اړه خبرې کوي، خو له دې سره سره، بيا هم له لوستونکي لاره ورکوي او په دې نه پوهيږي چې کومه خبره د کوم کرکټر ده.

د دې ستونزې د هوارې يوه لاره داده چې کرکټرونه په خپلو خبرو کې د يوبل نومونه واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـ یاره لکه چې سږ کال وچکالي راغله.
ـ احمد ربنتیا وایي، د کاریزه اوبه هم کمې دي.
ـمحموده ! څه به کوو ، فصلونه وچ شول !
ـ شریفه ! مه وارخطا کیږه ! ما یې فکر کړی.
که څه هم چې په هر ډیالوګ کې د نومونو یادول ښه نه راځي ، خو بیا هم تر دې غوره ده چې د ډیالوګونو اوږد لیست ولرو او ویونکي مالوم نه وي.
بله لاره:
د ډیالوګونو په مینځ کې د تصویرونو ورکول، کرکترونه راپېژني.
ـ یاره لکه چې سږ کال وچکالي راغله.
محمود وټوخل، سر یې وخوځاوه، ورو یې وویل:
ـاحمد ربنتیا وایي، د کاربزه اوبه هم کمې دي.
شریف مخامخ ولاړې رشقې ته وکتل، ژېړه ورته وابسېده، محمود ته یې مخ ور واړاوه:
ـ څه به کوو؟ فصلونه وچ شول.
ـ مه وارخطا کېږه، ما یې فکر کړی.
او یا هم نوري لاري.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# تصویر

بیا به د بېنوایان د ناول مثال راوړم.
بېنوایان د فرانسوي لیکوال ویکتور هوګو مشهور ناول دی. کتاب اوه_ اته سوه مخه لري. ما دوه ځله لوستی ، دواړه ځله مې خوند ترې اخیستی، ورته خندلي مې دي، ژړولی یې یم او د اتلسمې پیړۍ فرانسه یې سترګوته راته درولې ده. خو کله مې چې له همدې ناول څخه جوړ شوی فلم وکوت، نه یې وژړولم، نه یې خندا راوسته او نه مې هم هغه خوند پکې وموند چې د کتاب له لوستلو مې اخیستی و.
د ناول او لنډې کیسې د لوستلو پر مهال هر څوک له خپل دید او تصور سره سم تصویر جوړوي. خو فلم داسې نه دی. د فلم تصویر د فلم جوړوونکو له تصور سره سم جوړیږي. په بله مانا ، د فلم تصویر د یوه یا څومحدودو کسانو د ذهن محصول دی. دوی له خپله دیده ناول او یا هم لنډه کیسه تصویري کوي او د فلم په بڼه یې په نورو وینې. خو لوستل داسې نه دي. لوستونکی له هرې جملې څخه خپل تصویر اخلي، د کرکټرونو څېره له خپل دیده جوړوي. دوی هغه تصویرونه په خپل ذهن کې ژوندي کوي، چې لیکوال اشاره ورته کړې وي.
د بېنوایان د کتاب مرکزي کرکټر " ژان والژان" نومیږي. ژان والژان یو بېوزله انسان دی. بدرنګه څېره لري. په ځوانۍ کې یې له نانوایي څخه یوه ډوډۍ غلا کړې ده. پولیس یې نیسي او څلور کاله قید پرې خیژي، خود بند له مودې تر پوره کېدو مخکې تښتي. دوهم ځل نیول کیږي. قاضي د اتو کلونو بند ورته اوروي. په شپږم کال بیا له زندان څخه د تېښتې هڅه کوي. داخل محکمه شل کاله قید ورته لیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



شل کاله بند ، یوه وچه ډوډۍ.
له شل کلن بند وروسته یوه ښار ګوټي ته ځي. ټولنه یې نه مني. غل ورته وایي، هرڅوک کرکه ورنه کوي. نه په مساپرخانه کې ځای ورته پیدا کیږي او نه هم څوک ډوډۍ ورکوي.
له ښاره وځي. شپه پرې راځي. باران په شدت اوري. یخني یې اخلي. د شپې د تیږولو لپاره د یوې غونډۍ په ډډه کې یوه غار ته ننوځي، خو شېبه وروسته د یوه سپي غرېدا اوري. د سپي غتې ککرۍ یې سترګو ته دریږي. سپی یې له هغه ځایه پسې اخلي. بله چاره نه لري. یوې کلیسا ته پناه وروړي. پادري(کشیش) مهربانه انسان وي، عزت یې کوي، ډوډۍ ورته ږدي او د خوب پر مهال تر ټولو نوي روجایي وربادي اچوي. خو ژان والژان له کلیسا څخه هم غلا کوي. تښتي، د پولیسو شک پرې راځي، نیسي یې او د غلا په تور یې بېرته کلیسا ته راولي.
خو پادري په حیرانۍ سره پولیسو ته وایي چې سړي غلا نه ده کړې، بلکې ده په خپله څلور نقره یي شمعدانونه مرسته ورسره کړې، چې ویې پلورې او له بېوزلۍ څخه خلاص شي.
ژان والژان ځنګله ته ځي. ژاړي او توبه وباسي. دی په یوه داسې انسان بدلیږي چې د ژوند تر پایه له نورو سره مرسته کوي.
د ناول د لوستلو پر مهال مې له ژان والژان څخه د یوه جسور، بېباکه، زړور، ارام او مهربان انسان تصویر واخیست. دی مې د کتاب د تصویر په مرسته، په خپل ذهن کې انځور کړ، خو کله چې مې فلم وکوت، ژان والژان هغه څوک نه وچې تر دې دمه مې په ذهن کې ناست و. څېره او ظاهري جوړښت یې زما د فکر خلاف وخوت. دی له ونې ټیټ او کمزوری ښکارېده. نه یې هغه څېره درلوده او نه هم جسارت او بېباکي چې ما یې له کتاب څخه تصویر اخیستی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library



زه د فلم تر پایه له هغه سره ملګری نه شوم. نه مې ورسره وژړل او نه هم مهربانه راته وا ېسېد.

بېنوایان هغه مهال لیکل شوی چې نه تلویزیون وو او نه هم سینما. خو اوس یې هم خلک لولي. بیا بیا یې لولي او خوند ترې اخلي. دا ځکه چې د کتاب هره جمله په خپل ذهن کې سره اړوي، له خپله دیده ورته ګوري او خپل تصویر ترې اخلي. د ښو کیسو او ناولونو جادو همدا دی چې تر اوسه لا په میلیونونو لوستونکي لري، هر کال په نړۍ کې په ملیونونو ټوکه ناولونه او د لنډو کیسو ټولګې چاپیږي، ښه بازار لري او خلک یې په مینه لولي.

په ناول او یا هم لنډه کیسه کې د نورو اړخونو تر څنګ، تصویر ضروري دی. په جملوکې باید دومره زور وي چې د لوستونکي په ذهن کې حرکت پیدا کړي. هر څه ژوندي شي او د سترګو مخې ته یې ودروي.

که لیکنه خام او بېرنګه تصویرونه ولري، څه چې مو لیکلي ، په لوستونکو یې نه شو لېدلی. کله چې مو ورباندې ونه لېدل، نه یې لولي. زړه یې نیسي، لیکلې کیسه یوې خوا ته ږدي او دوهم ځل نه ورته ګوري.

نو که غواړې چې کیسه مو لوستونکي ولري، د کیسه لیکنې د نورو اړخونو تر څنګ، تصویر ته هم ډېر پام وکړئ. خو کیسې او ناولونه څنګه تصویري کولای شو؟

زموږ د ډېرو کیسو تصویرونه تشریحي بڼه لري.

مثلا ، که په کیسه کې د یوې کوټې تصویر ورکوو ، شاید داسې ولیکو:

وړه کوټه وه. سپین دیوالونه یې لرل. پر غولي سره غالۍ هواره وه. د کوټې په مینځ کې یو وړوکی مېز ترسترګوکېده. د مېز پر سر له اوبو ډک جګ او یو ګیلاس ایښې ول. په مخامخ دېوال یو لوی ساعت راځوړند و. د ساعت تر څنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library



کړکۍ ښکارېده چې خړه پرده پرې ځوړنده وه. کړکۍ ته مخامخ پر یوه کټ یو سړی پروت و...
دې ته مړ تصویر ویلای شو. حرکت نه لري، لوستونکی ژوندی تصویر نه شي ترې اخیستلای. دا بې حرکته تصویر په ذهن کې تر ډېره نه شي پاتې کیدای او لوستونکی د کیسې له لوستلو خوند نه اخلي.
په کوټه کې هر څه دي. ساعت، کړکۍ، پرده، غالۍ، مېز، له اوبو ډک جګ، ګیلاس، کټ، انسان...
که په کیسه کې دا ټول د ضرورت له مخې راوړو او استفاده ترې وکړو، کیسه پخپله تصویري کوي.
د کوټې همدا تصویر له سره ورکوو او هر څه په حرکت راولو.
د ساعت زنګ وشرنګېد، سړي سترګې رنې کړې، وښورېد، د کټ له سپرنګونو څخه غنجا پورته شوه. سړی کېناست، کړپ شو. د کړکۍ پله له دیوال سره ولګېده، باد په خړه پرده کې سره راټول شو. سړي د مېز له سره جګ ور پورته کړ، ګیلاس له رڼو اوبو ډک شو...
په دې مثال کې مو د کوټې او په کوټه کې د موجوده شیانو په اړه تشریح ور نه کړه، هر څه مو په حرکت راوستل، غږمو ورکړ او ژوندي مو کړل. دا مو ونه ویل چې د مېز پر سر جګ او ګیلاس ایښي و. نه، سړی مو تږی کړ، جګ او ګیلاس ته په خپله ضرورت پیدا شو، په حرکت راغلل.
حرکت په خپله تصویر پیدا کوي، ژوندی تصویر. دې ته د ژوندي تصویر نوم ورکولای شو.
که غواړئ چې کیسه تصویري شي، په هر څه کې حرکت پیدا کړئ او هر څه ته د ضرورت په سترګه وګورئ. ان که غره ته حرکت نه شئ ورکولای، د غره پر سر

(c) ketabton.com: The Digital Library



وربځي راټيټې کړئ. له سپينو وربځو د غره تورې څوکې راوباسئ، وريځو ته حرکت ورکړئ، غر پخپله حرکت پیدا کوی او ژوندی ښکاري.
د تصوير په اړه بله خبره !
زموږ په ډېرو کیسو کې ښايسته نجلۍ توري، غټې بادامي سترګې لري. پزه يې د قلم په څېر نرۍ وي. وړه خوله لري او سپين مخ.
دا ، له ښایست څخه زموږ خپل تصوير نه دی.د چا چې په لومړي ځل دې تشبيه او تصوير ته پام شوی، توره يې کړې. دا تصوير يې د خپل فکر په مرسته پیدا کړې او خپل کمال يې دی، خو ځيني نور ليکوالان همدا تصوير کاپي کوي، ځکه دوی د ښايست په اړه په لومړی ځل همدا تصوير لوستلی ، پرته له دې چې فکر وکړي او خپل ذهن په کار واچوي، تياره ګوله يې پیدا کړې او بيا بيا په خپلو ليکنو کې همدا بادامي سترګې او د قلم په څېر نرۍ پزه ترسيموي.
سمه ده چې تورې بادامي سترګې او نرۍ پزه د ښايست تصوير دی، خو يواځې يو تصوير، نه دا چې د فورمول په سترګه ورته وګورو او د کيسې هره ښايسته نجلۍ همدا يو تصوير ولري.
ښايست تعريف نه لري. چا ته به تورې بادامي سترګې خوند ورکوي، چاته هم شنې او بل ته خړې.
د ځينو په سترګو به سپينه څيره ښه لګيږي او نورو ته به غنم رنګې مخ خوند ورکوي.
خو زموږ ځينو ليکوالانو چې په لومړی ځل په کومه کيسه کې بادامي سترګې او سپين مخ ليدلی ، په ذهن کې يې حک شوی او د ښايست سمبول يې ګڼلي، خو که يې په واقعي ژوند کې په کومه نجلۍ مينه راغلې وي، شايد نه تورې بادامي سترګې ولري او نه هم د قلم غوندې نرۍ پزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library



انسانان مختلف دي، ذوقونه توپير لري، هر څوک ښايست ته له خپله ديده ګوري. له همدې امله بايد له ښايست څخه خپل تصوير ولرو او که چيرې په کيسه کې د کومې نجلۍ له ښايست څخه تصوير ورکوو، هغه تصوير بايد ورکړو چې ليکوال يې په خپله له ښايست څخه لري.

په دې توګه به تصوير نوی شي او د کرکټرونو خيرې به مو له خپله ديده انځور کړې وي. کيسه به مو نوی رنګ او نوي تصويرونه ولري، تکرار به نه وي او زموږ د خپل ذهن محصول به ښکاري.

زموږ په ډېرو کيسو کې ظالم کرکټر بدرنګه څېره لري. خيټه يې غټه وي او شونډې يې پلنې. برعکس د کيسې قهرمان مو بيا په ښايست کې بې جوړې، د مهربانه شخصيت څښتن او د دنيا ټوله ښکلا يې په وجود کې راټوله وي.

خو په واقعي ژوند کې ډېر داسې کسان شته چې په ظاهره ښکلې جوړښت لري، خو باطن يې له کرکې ډک وي.

زموږ زياترو ليکوالانو چې په لومړي ځل په کومه کيسه کې ظالم انسان بدرنګه ليدلی ، ښايست نه شي ورکولی، حال دا چې واقعي ژوند بل څه دی. ډېرې بدرنګې څيرې مهربانه زړونه لري او ډېر ښايسته خلک په ظلم او جنايت کې د مثال په توګه ياديږي.

که واقعيتونه درک کړو او په ليکنه کې د خپل ذهن په مټ تصويرونه جوړ کړو، نو ليکلې کيسه به مو د نورو ليکوالانو له کيسو څخه توپير ولري او خپل نوښت به مو وي.

ټول انسانان دوې سترګې لري، دربيمه نه شو ورکولای، خو په يوه سترګه کې يې ګل پيدا کولای شو. همدا ګل نوی تصوير دی. که زموږ د يوه کرکټر له پزې څخه وينښته راوتلې وي او يا يې پر تندي د کالداني داغ وي، نو څه خبره ده ! ايا په واقعي ژوند کې دا رنګه څېرې نه وينو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



فکر وکړئ، سخته نه ده. انسانان رنګارنګ دي، بېلابېلې څېرې لري، هماغه څېرې تصوير کړئ چې تاسو يې په ورځني ژوند کې وينئ.
په پټي کې بايد د دهقان پر تندي د خولو ځاځکي وي، همدا ځاځکي له هغه چا سره ښه نه ښکاري چې په معتدله هوا کې سيوري ته ناست دی.
په ونه کې د مرغۍ ځاله ده. مرغۍ راځي، په خوله کې يې چينجی نيولی . په ځاله کې د مرغۍ بچي چونيږي، خوله ورته خلاصوي، مرغۍ د خپل بچي په خوله کې چينجۍ ور اچوي.
دا تصوير دی، خو ژور تصوير نه شو ورته ويلی، په لوستونکي هغه څه نه وينو چې دوی ته نوی وي، شايد ډېرو لوستونکو په واقعي ژوند کې دا صحنه ليدلې وي چې مرغۍ څنګه خپل بچي مړوي، خو دې ته به د ډېرو کسانو نه وي پام شوی چې د مرغی د بچې د خولې شاوخوا ژېړه پرده ښکاري.
وليکئ:
کله چې د مرغۍ بچي خوله پرانيسته، تر خولې يې راګرځېدلې ژېړه پرده ښکاره شوه.
دا ډول باريکيو ته پام، د کيسې د تصويري کېدو لامل ګرځي او په لوستونکو نوي او په زړه پورې تصويرونه ليدلی شو. داسې تصويرونه چې تر دې دمه يې پام نه وي ور اوښتی.
د ګلاب د ګل پاڼه به ډېرو ليدلې وي، خو کم کسان به دې ته متوجه شوې وي چې په پاڼه کې واړه واړه رګونه تېر دي، همدا واړه رګونه، نوی تصوير دی.
يو بل مثال:
په لويوالي کې مې يوه مردکۍ وموندله، نوې وه، کله چې مې لمر ته پکې وکتل، دنيا مې پکې ولېده. احساس راولوېد لکه په رڼو اوبو کې مې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library



سترګه لوخه کړې وي. وا مې ړوله، شين اسمان مې وليد ، غرونه جوړ شول، لاندې شنه دښته ځلېدله...
په  وړکتوب کې مې ډېرې مردکۍ په خاورو رغړولې وې، خو دې ټکي ته مې پام نه و شوی، هيڅکله مې لمر ته نه وې نيولې.
دا د نيا د مردکۍ غوندې ده، نوي تصويرونه پکې موندلی شو، خو يو څه پام غواړي.
تر دې دمه مو د کيسه ليکنې په ځينو اړخونو : " د کيسې د موضوع، هدف، نوم، د کيسې پيل، مينځ ، پای، تلوسې ، کرکټرونو ، ژبې، ډيالوګ او تصوير " په اړه خبرې وکړې. د دې لپاره چې ياد شوي موضوعات مو لا هم په ذهن کې ښه پاخه شي، دا ټول به په يوه کيسه کې په عملي توګه و ښيو.
انتخاب شوې کيسه مې دوه کاله مخکې  ليکلې وه. دا کيسه شايد ځينې نيمګړتياوې ولري، خو زموږ هدف دا دی چې د کيسه  ليکنې په اړه وپوهيږو اود  کيسې ځينې اړخونه  د نمونې په توګه راواخلو  په ځينو هغو برخو به يې لنډې خبرې وکړو چې تر دې دمه پرې غږېدلي يو. په پای کې به  ټوله کيسه  په بشپړه توګه ولولو.
لومړی به د کيسې د نوم په اړه وغږيږو.

## جنايت

کيسه جنايت نوميږي،  هوايي نوم مو نه دی ټاکلی، کله چې  ټوله کيسه ولولئ پوه به شئ چې په کيسې پورې تړلی نوم دی. بل دا چې نوم مخکې له مخکې د کيسې محتوا نه راسپړي، يواځې دومره پوهيدای شو چې په کيسه کې به يو جنايت پيښيږي، خو معلومه نه ده چې څنګه جنايت؟ ولې، د څه لپاره او چېرته؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



دا نوم په خپله د تجارتي اعلان غوندې دی. تلوسه لري او لوستونکی دې ته هڅوي چې کیسه ولولي او په موضوع پوه شي.
خو په دې نوم کې یوه ستونزه شته. یو څه عمومي دی.

## د کیسې پیل او تلوسه:

د کیسې لومړی برخه را اخلو:
د سهار په خړه کې د پولیسو یو موټر لنډه راتاو شو، وښوېد او ودرېد. دروازې خلاصې شوې، عسکري بوټونه تر ښنګرو واورو پټ کړل، ولاړو خلکو لار ورکړه او عسکر تر یوه ځوارلس کلن هلک را تاو شول. هلک یوه پوخ دیوال ته ولې لګولې وو، سر یې کېنې لور ته ځوړند و او پر تورو ګاڼګوټي ویښتو یې نری پرخه پرته وه.
یو عسکر پر ملا کړوپ شو، د هلک پر سپینه غاړه یې ګوتې کېښودې، خپلو ملګرو ته یې وکتل او دوه درې ځله یې په منفي بڼه سر وخوځاوه.
چوپه چوپتیا وه، ولاړو خلکو پنډ کوټونه اغوستي وو، څېرې یې نبولې ښکارېدلې او له خولو څخه یې مړه تاوونه پورته کېدل.
یوه عسکر وپوښتل:
ـ څوک یې پیژني؟
د خلکو ځواب منفي و.
عسکر خپلو ملګرو ته اشاره وکړه، دوی تړپکونه غاړو ته واچول، وچ کلک جسد یې له واورې پورته کړ او د موټر په باډۍ کې یې ترپال پرې وغوړاوه.
شېبه وروسته موټر پاخه سړک ته وخوت، خلک هم په خپلو کارونو پسې لاړل، خو په واوره کې د یوچا د ناستې ځای، نږدې ګڼ پلونه او د موټر لنډه راتاو شوي لیکه لا ښکارېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library



*   *   *

دي څو کرښو مو په ذهن کې کومې پوښتنې راوګرځولې؟
هلک څوک و؟
ولې په ساړه ژمي کې د باندې پاتې شوی و؟
په رښتیا ! یخنۍ وژلای و؟
کورنۍ یې درلوده؟
د سیمې خلکو ولې نه پېژاند ؟
دلته یې څه کول؟
مور او پلار به یې څنګه پیدا کړي؟
هغوی ته به د مړه زوی په لیدو څه ډول احساس پیدا شي؟
او نورې پوښتنې.

لوستونکی غواړي چې د دغو پوښتنو ځوابونه تر لاسه کړي. دی هغه وخت پوهیدای شي چې کیسه تر پایه ولولي.

ددې هدف د ترلاسه کولو لپاره کیسه له داسې ځایه پیل کړئ، چې د لوستونکي په ذهن کې پوښتنې را ولاړې کړي.

دلته کیسه له وو نه وو څخه نه ده پیل شوې. دا نه دي ویل شوي چې ځوارلس کاله مخکې همدې ماشوم نړۍ ته سترګې وغړولې. څنګه را لوی شو او څنګه تر ځوارلس کلنۍ پورې را ورسېد. کیسه په یوه خواشینونکې تصویر پیل شوېده. ځوارلس کلن هلک مړ دی. لوستونکی په طبیعي توګه غواړي پدې پوه شي چې ولې؟ په بله مانا ، هر هغه څه چې لوستونکي ته ټکان ورکوي، د هغه په ذهن کې پوښتنې را ولاړوي او له کشمکش سره یې مخامخ کوي، هغه د کیسې په پیل کې راوړل شویدي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



همدې کشمکش او پوښتنو د کيسې لوستلو ته لاره هواره کړېده. لوستونکی اړ دی چې د دې هلک د تېر ژوند په اړه مالومات تر لاسه کړي او د راتلونکي په اړه يې پوه شي. دی به ضرور کيسه لولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# د کیسې مینځ او تلوسه

کیسه اوږده ده، که په دې مثال کې ټوله کیسه را واخلو، له یوې خوا به اصلي موضوع ( د کیسې مینځ او تلوسه ) رانه پاتې شي، له بل لوري به په پای کې د ټولې کیسې لوستل بېخونده کړي، نو ځکه د کیسې په پیل پسې د کیسې دوهمې برخې لنډه برخه د مثال په توګه راوړو:

د پولیسو ځارنوال ( ب ) یوه دوسیه راپورته کړه، پاڼه یې واړوله، عدلي طب د هلک مړینه طبیعي ښودلې وه، لیکلي یې و چې د یخنی له لاسه مړ شوی دی، د جرم او جنایت کومه نښه یې نه ده موندلې او د خپلوانو د نه پیدا کېدو په خاطر د ښار په عمومي هدیره کې خاورې پرې واړول شوې.

ځارنوال ولاړ شو، دوسیه یې په الماری کې کېښوده، بېرته پرڅوکۍ کېناست، د مېز پر سر ایښې بټن یې تینګه کړه، له زنګ سره یو وچ، کلک سړی په وره کې ودرېد، به بیړه یې وویل:

صاحب !

ځارنوال چای وغوښت، سړی په منډه له دفتره ووت. ځارنوال د مېز له سره یوه بله دوسیه راپورته کړه، څو پاڼې یې واړولې، خو ډېر ژر یې بېرته پر مېز کېښوده، یو اوږد اسوېلی یې وېست، خپله پکه ککرۍ یې وګروله، ریموټ ته یې لاس کړ، د تلویزیون چاینلونه یې واړول، په یوه کې کارتونو، په بل کې څو مستو نجونو ګډا کوله او دریم چاینل هم یو تود سیاسي بحث خپراوه. ځارنوال بېرته دوهمه بټنه ټینګه کړه، د تلویزیون پر پرده د نجونو ګډا راغله.

دا وخت یې موبایل وشرنګېد، ځارنوال د خپلې کورتۍ جیب ته لاس کړ، مبایل یې غوږ ته ونیو، ورو یې وویل:

ـ مهرباني وکړئ، ځارنوال (ب)

(c) ketabton.com: The Digital Library



له مقابل لوري لړزانده غږ واورېدل شو:
ـ یوه مهمه خبره درته لرم.
ـ امر کوئ.
ـ یوه اوونۍ مخکې سینما ته نږدې یو لیسو یو مړی وموند.
څارنوال په بیړه وویل:
ـ هو ! یو هلک یخنۍ وژلای و.
په تیلفون کې ټوخی واورېدل شو، وروسته مقابل لوري وویل:
ـ په ظاهره یخنۍ وواژه، خو تر شا یې یو لوی جنایت پټ دی.
څارنوال په بیړه وپوښتل:
ـ تاسو څوک یاست؟ له کوم ځایه خبرې کوئ؟
تلیفون قطع شو.
دا برخه نوره هم پسې غزېدلې ده، خو فکر کوم چې د بحث لپاره به همدومره بس وي. دوهمه صحنه د یوه څارنوال له ورځنې عادي ژونده پیل شوېده. څارنوال په دفتر کې دی. دوسیه را اخلي، په بې تفاوتۍ سره د عدلي طب له خوا د هلک د مړیني رپوټ لولي او دوسیه په سړه سینه بېرته په الماری کې ږدي. خو د لوستونکي د پوښتنو ځوابونه لا پاتې دي. دی غواړی چې پوښتنې یې ځواب شي، ځکه اړ دی چې د کیسې لوستلو ته دوام ورکړي.
ناڅاپه څارنوال ته  تلیفون راځي. دا تلیفون هم څارنوال او هم په خپله لوستونکي ته ټکان ورکوي. دوی له مقابل لوري څخه هغه څه اوري چې تر دې دمه یې په اړه فکر نه و کړی.
که څه هم مقابل لوري یوه خبره روښانه کړه. هغه دا چې د هلک د مړیني علت به څه و. خو پوښتنه دا ده، چې هغه کوم جنایت دی چې هلک یې له امله شپه په واورو کې تېره کړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



دلته تلوسه نوره هم پیاوړې شوه. که لوستونکي د خپلې یوې پوښتنې ځواب ومونداو په دې پوه شو چې د ماشوم د مړینې علت بل څه دی، خو په مقابل کې همدې ځواب، د هغه په ذهن کې نورې پوښتنې راولاړې کړې.
دا کوم جنایت دی؟
د چا لخوا او څنګه تر سره شوی؟
د جنایت یې له دې سره څه چې ماشوم له واورو ډکه سړه شپه کې پاتې شي.
او نورې پوښتنې.
په بله مانا ! په تلوسه کې تلوسه رامینځته شوه. په دې توګه لوستونکی تر پخوا ډېر د کیسې له لوستلو سره زړه تړي، د هغه یوه پوښتنه ځوابیږي خو ځای یې څونوې پوښتنې نیسي. دی اړ دی چې کیسه تر پایه ولولي.
د کیسې مینځ نورې پوښتنې هم پیدا کوي چې د ټولې کیسې په لوستلو کې به روښانه شي.

## د کیسې پای

څارنوال ( ب ) په خشکه وویل:
_اقرار وکه، تا هغه هلک ته لاس وراچولی و.
هوټلي سرې لاړې تو کړې، څارنوال ته یې وکتل، شونډې یې وخوځېدې:
_نه، ما هیڅ نه دي کړې.
څارنوال تر ګرین ونیو، ورو یې وویل:
_تا زه نه یم پېژندلای، ما د ډېرو مجرمینو ژبه خلاصه کړېده، ته به اقرار کوې، ضرور.

(c) ketabton.com: The Digital Library



هوټلي څه ونه ويل. څارنوال ولاړ شو، د بند په سره او نمجنه کوټه کې يې څو گامه واخيستل، ودرېد، سرې ته يې وکتل او په کاوره يې وويل:
ـ ته د بخښلو نه يې، تا جرم کړی، يو نه بخښونکی جرم، ته د لوند سپي غوندې د کرکې وړ يې، پوهېږې، ته به پانسي شې.
هوټلي ولړزېد. سره ساه يې واخيسته، ورو يې ويل:
ـ راځه، يو جوړ جاړی سره وکړو.
څارنوال په حيرانی ورته وکتل.
د هوټلي شونډې وخوځېدې:
ـ زه يې پانسی، ته به کومه گټه وکړې؟
څارنوال وويل:
ـ د مقصد خبره کوه!
ـ گوره، د هلک دوسيه تړل شوېده، ټول په دې قانع دي چې هغه يخنۍ وژلی، ته دوه لکه اوغانۍ واخله او ما خوشی که.
د څارنوال سترگې رډې راوختې، ټيټ شو، هوټلي يې تر گرېن ونيو، په خشکه يې وويل:
ـ ته ماته رشوت راکوې؟
هوټلي وارخطا شو.
څارنوال يوه شېبه غلی و، بيا يې شاوخوا وکتل، د بند د کوټې ور پوري و، وروسته يې هو ټلي ته مخ ور واړاوه، دهغه غوږ ته يې خوله ورنږدې کړه، ورو يې وويل:
ـ زه دومره احمق نه يم، پنځه لکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د کیسې پای ګنګ نه و. که یو څه ګنګ هم درته مالوم شوی وي علت یې دا دی چې تر دې دمه مو ټوله کیسه نه ده لوستې او په دې نه پوهیږو چې کیسه څنګه تر دې ځایه راورسېده.

د کیسې په پای کې خبره خلاصه شوه. د لوستونکې ټولې پوښتنې ځواب شوې، نه غوټه پاتې شوه، او نه هم تلوسه. خو له دې سره سره به دا کیسه د لوستونکي په ذهن کې تر ډېره پاتې شي، شاید فکر وکړئ چې وروسته به څه کیږي؟ ایا هوټلي به خارنوال ته پنځه لکه افغانۍ ورکړي که نه؟ د خارنوال او هوټلي راتلونکي به څه وي او...

بله دا چې کیسه د لوستونکي د تصور پرخلاف پای ته رسېدلې ده.

موږ په پاتې خبرو پسې نه ګرځو، ځکه پاتې خبرې د کیسې په هدف پورې نه دي تړلې.

د کیسې هدف:

مخکې تر دې چې کیسه ولیکم، په ذهن کې مې یوا ځې د کیسې هدف پوخ کړ: د دې کیسې له لیکلو څخه مې هدف دا دی څو لوستونکي وپوهیږي چې ولې په ځینو بې سرپرسته هلکانو جنسي تیری کیږي او په دې برخه کې ولې قضایي اداري عدالت نه شي پر ځای کولی.

جنایت یوه پولیسي اوږده کیسه ده. خو ما د کیسې د لیکلو پر مهال هڅه کوله چې په هره کرښه کې یوا ځې یو هدف تعقیب کړم او بلې خوا ته لاړ نه شم.

ډیالوګ !

د کیسې یوه برخه:

(c) ketabton.com: The Digital Library



څارنوال ژر د مېز پر سرايښې ګوشکۍ ورپورته کړه، يوه لنډه نومره يې ووهله، ويې ويل:
ـ زما دفتر ته راشئ!
لنډه شېبه وروسته په دفتر کې يو پېاوړی سړی ولاړ و، څارنوال دوه ـ درې ځله د خپل موبايل سکرين ته وکتل، په کاغذ يې يوه نومره وليکله، کاغذ يې ولاړ سړي ته ونيو، ويې ويل:
ـ غواړم پوه شم چې د تليفون دا نومره د چا ده، له مخابراتو پوښتنه وکړئ، ژر!
سړي کاغذ ور واخيست، په بيړه له دفتره ووت او تر غرمې ورک و. کله چې بېرته دفتر ته راغی څارنوال (ب) ډوډۍ خوړله. څارنوال سړي ته د کېناستلو بلنه ورکړه، وروسته يې په ډکه خوله وويل:
ـ څه درک دې ولګاوه!!!
سړي ځواب ورکړ:
ـ هو صاحب! تليفون له يوې پي سي او څخه شوی و، تيليفونچي ويل چې د نهو بجو په شاوخوا کې درې تنه دوکان ته ورغلي وو، لومړی يوه پېغله وه چې پوره لس دقيقې يې خبرې کړې، بيا يو ځوان په خارج کې له چا سره غږېدلی و او وروسته له هغه يوه بوډا ته وار ور رسېدلی و.
څارنوال له مستو ډکه کاشوغه ورپورته کړه، سړي ور وکتل، د برېتونو لاندني تور وېښته يې په مستو سپين وو، څارنوال وويل:
ـ د بوډا په اړه يې نور څه مالومات درلود؟
ـ صاحب! ويې ويل چې دورځې لسګونه تنه ورځي، دی د هر يوه څېره ذهن ته نه شي سپارلی، خو دومره يې په زړه و چې بوډا کځوړنی سترګې درلودې، پوزه يې غټه وه او کله چې يې د تيليفون پيسې ورنه اخيستلې، نو تيليفونچي د کباب بوی احساس کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library



خارنوال وویل:
ـ پیدا به یې کړو؟
ـصاحب! ګرانه خبره ده، دا ښار دی، دلته په لسګونه زره انسانان ژوند کوي.
خارنوال یوه شېبه غلی و، وروسته یې د مېز پر سر لوېدلې یوه یوه ورېجه ور ټوله کړه، په غاب کې یې واچوله او ویې ویل:
ـرښتیا وایې، موندل یې ګران کار دی، باید صبر وکړم، شاید بیا تلفون وکړي، ته تلی شې.
دلته دوه کرکټره لرو. خارنوال او د خارنوال تر لاس لاندې یو مامور. خو په کیسه کې دا یادونه نه ده شوې چې خارنوال تر مامور لوړ موقف لري، بلکې لوستونکی د خارنوال له هماغه لومړي ډیالوګ څخه پوهیږي چې خارنوال لوړه کاري رتبه لري او دوهم تن باید د ده اوامر ومني.
ـ زما دفتر ته راشئ!
یاد خارنوال دا خبره:
ـغواړم پوه شم چې د تلیفون دا نومره د چا ده، له مخابراتو پوښتنه وکړئ، ژر! بله دا چې که څوک دولتي او یا هم ځینو غیر دولتي دفترونو ته تللي وي، نو د صاحب ټکی به یې ډېر اورېدلی وي. دلته مامور د هرې خبرې په سر کې د ( صاحب ) ټکی کاروي.
ـهو صاحب! تلیفون له یوې پې سي او څخه شوی و، تیلیفونچي ویل چې د نهو بجو په شاوخوا کې درې تنه دوکان ته ورغلي وو، لومړی یوه ښځه وه چې پوره لس دقیقې یې خبرې کړې، بیا یو ځوان په خارج کې له چا سره غږېدلی و او وروسته له هغه یوه بوډا ته وار ور رسېدلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library



له دې ډیالوګونو څخه مو هدف دادی چې په کیسه کې دواړه (څارنوال او مامور ) له خپل اجتماعي موقف سره سم غږېدلي دي. (البته زموږ په ټولنه کې همداسې ده. )
بل دا چې له ځینو ډیالوګونو څخه تصویر هم اخیستلای شو:
_صاحب ! ویې ویل چې دورځې لسګونه تنه ورځي، دی د هر یوه څېره ذهن ته نشي سپارلی، خو دومره یې په زړه وو چې بوډا کځوړني سترګې درلودې، پوزه یې غټه وه او کله چې یې د تیلیفون پیسې ورنه اخیستلې، نو تیلیفونچي د کباب بوی احساس کړی و.
څارنوال او مامور دواړه لوستي خلک دي ، دې ته ضرورت نه پېښېږي چې د یوبل د خبرو په پوهېدو کې ستونزه ولري. که مامور د پي سي او نوم اخیستی، له منطقي پلوه څارنوال پرې پوهیدلی، خو که د څارنوال په ځای کوم بزګر وای، نو شاید پوښتنه ورته پیدا شوې وای چې ( پي سي او ) یعنې څه؟
پرله پسې ډیالوګونه هم لوستونکی ستړی کوي. له همدې امله په خبرو کې وقفه راوستل ضروري دی او خبرې طبیعي ښکاري:

څارنوال وویل:
ــــد بوډا په اړه یې نور څه مالومات درلود ؟
_صاحب ! ویې ویل چې دورځې لسګونه تنه ورځي، دی د هر یوه څېره ذهن ته نه شي سپارلی، خو دومره یې په زړه و چې بوډا کځوړني سترګې درلودې، پوزه یې غټه وه او کله چې یې د تیلیفون پیسې ورنه اخیستلې، نو تیلیفونچي د کباب بوی احساس کړی و.
څارنوال وویل:
_پیدا به یې کړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـصاحب! ګرانه خبره ده، دا ښار دی، دلته په لسګونه زره انسانان ژوند کوي.
څارنوال یوه شېبه غلی و، ورو سته یې د مېز پر سر لوېدلې یوه یوه وربجه ور ټوله کړه، په غاب کې یې وا چوله او ویې ویل:
ـرښتیا وایې، موندل یې ګران کار دی، باید صبر وکړم، شاید بیا تلفون وکړي، نه تلی شې.
که څارنوال وریجې نه وای ور ټولې کړې او په غاب کې یې نه وای اچولې ، او دې ته اشاره نه وای شوې چې دا خبره د چا ده؟ پنځه پرله پسې ډیالوګونه راتلل:
ــــد بوډا په اړه یې نور څه مالومات درلود؟
ـصاحب! ویې ویل چې دورځې لسګونه تنه ورځې، دی د هر یوه څېره ذهن ته نه شي سپارلی، خو دومره یې په زړه و چې بوډا کځوړنې سترګې درلودې، پوزه یې غټه وه او کله چې یې د تیلیفون پیسې ورنه اخیستلې، نو تیلیفونچي د کباب بوی احساس کړی و.
ـپیدا به یې کړو؟
ـصاحب! ګرانه خبره ده، دا ښار دی، دلته په لسګونه زره انسانان ژوند کوي.
ـرښتیا وایې، موندل یې ګران کار دی، باید صبر وکړم، شاید بیا تلفون وکړي، نه تلی شې.
پرله پسې ډیالوګونه ستړي کوونکي دي، ډېر وخت له لوستونکي لاره ورکوي چې دا د کوم کرکټر خبره ده؟ دا ستونزه هغه وخت ډېره پیدا کیږي چې تر دوو ډېر کرکټرونه ولرو. دلته مو د یوه عمل پواسطه وقفه راوسته، هغه دا چې څارنوال وریجې ټولې کړې ، په غاب کې یې واچولې او له هغه وروسته یې بله پوښتنه وکړه. د ډیالوګونو تر مینځ دا ډول وقفې هم کیسه تصویري کوي اد هم د اوږدو خبرو مخه نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



بله خبره دا چې په ډیالوګونو کې تکراري کلمات نشته. هر ډیالوګ راتلونکي ډیالوګ ته لاره هواروي. که ساده ووایو ! هر ډیالوګ د زینې د یوې پلې مثال لري. زینه سره تړلې وي.

د ډیالوګ په برخه کې مو ولوستل چې ډیالوګونه باید لنډ وي، خو دلته مامور اوږدې خبرې کړي. دا طبیعي ده، ځکه څارنوال له هغه څخه تشریح غوښتې او مامور مجبور دی چې تشریحي خبرې وکړي.

خو بیا هم تشریح اوږده نه ده راغلې. کله کله د مجبوریت له مخې اوږدو خبرو ته هم ضرورت پیدا کیږي.

( په دې اړه د ډیالوګ په برخه کې خبرې شوي )

تصویر:

د کیسې د پیل لنډه برخه:

دسهار په خړه کې د پولیسو موټر لنډ راتاو شو، وښویږ او ودریږ. دروازې خلاصې شوې، عسکري بوټونه تر ښنګرو واورو پټ کړل، ولاړو خلکو لار ورکړه او عسکر تر یوه څوارلس کلن هلک را تاو شول. هلک یوه پوخ دیوال ته ولې لګولې وو، سر یې کیڼ لور ته ځوړند و او پر تورو ګاړکوټي وینښتو یې نرۍ پرخه پرته وه.

تولې جملې حرکت لري. ان بوټونه هم په حرکت راغلي. واورې هم حرکت پیدا کړی. د هلک په تورو ګاړکوټي وینښتو پرتې پرخې ته هم پام شوی.

بل تصویر:

(c) ketabton.com: The Digital Library



شپېږه وروسته موټر پاخه سړک ته وخوت، خلک هم په خپلو کارونو پسې لاړل، خو په واوره کې د یوچا د ناستې ځای ، نږدې ګڼ پلونه او د موټر لنډه راتاو شوې لیکه لا ښکارېدله.

که یوائې همدا یوه جمله هم ولولو، دا تصویر ترې اخیستی شو چې مخکې څه تېر شوي دي.

بل تصویر

ځارنوال (ب) لس کمې اته بجې په پارک کې و، له خولې څخه یې سپین تاوونه پورته کېدل او لاسونه یې د اوږده تور بالاپوښ په جېبونو کې پټ کړي وو.

دلته دا یادونه نه ده شوې چې یخني ده. خو د ځارنوال (ب) له خولې څخه سپین تاوونه راوتل او لاسونه د بالاپوښ په جېب کې پټول په خپله د یخنې نښې ګڼل کېږي.

بل تصویر:

شپېږه وروسته په پارک کې هیڅوک نه و، د ونې پر یوه لوخ ښاخ یو کارغه ښکارېده او د سپینو واورو پر سر څو وچې پاڼې باد رغړولې.

کیسه لیکنه ډېر اړخونه لري. یوائې په څو ټکو کې نه خلاصه کېږي، که ژوند و په نورو برخو به یې بل وخت خبرې وکړو.

په پای کې مو د دوو کیسو لوستلو ته رابولم. لومړی همدا د (جنایت) په نوم بشپړه کیسه ده چې ځینې برخې مو د بحث له پاره ترې را واخیستې او خبرې مو پرې وکړې. بله کیسه (بدمرغي) نومېږي چې د (جنایت) له کیسې وروسته به یې ولولئ. د (بدمرغي) په نوم کیسه مې ځکه راوړه چې تاسو له خپل دیده ورته وګورئ. هغه څه پکې ومومئ چې تر اوسه مو خبرې پرې وکړې. په دې فکر

(c) ketabton.com: The Digital Library



وکړئ چې کومې برخې يې ښې دي، کومې برخې يې ستونزې لري او کوم ټکي
باید په پام کې نیول شوي وای چې ستونزې حل او کیسه لا ښه شوې وای.
دوهمه کیسه ستاسو د نقد لپاره ده. چاڼ او ټوک، ټوک يې کړئ. هغه ټکي ترې
راوباسی چې تر دې دمه پرې غږېدلي یو.
دا تمرین به مو په عملي توګه ځینو ټکو ته متوجه کړي.
خو لومړی به د جنایت کیسه ولولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# جنايت

دسهار په خړه کې د پوليسو يو موټر لنډ راتاو شو، وښوېد او ودرېد. دروازې خلاصې شوې، عسکري بوټونه تر ښنګرو واورو پټ کړل، ولاړو خلکو لار ورکړه او عسکر تر يوه څوارلس کلن هلک را تاو شول. هلک يوه پوخ ديوال ته ولې لګولې وو، سر يې کېنې لور ته ځوړند و او پر تورو ګاړګوتې ويښتو يې نرۍ پرخه پرته وه.

يو عسکر پر ملا کړوپ شو، د هلک پر سپينه غاړه يې ګوتې کېښودې، خپلو ملګرو ته يې وکتل او دوه درې ځله يې په منفي بڼه سر وخوځاوه.

چوپه چوپتيا وه، ولاړو خلکو پنډ کوټونه اغوستي وو، څېرې يې نيولې ښکارېدلې او له خولو څخه يې مړه تاوونه پورته کېدل.

يوه عسکر وپوښتل:

_څوک يې پيژني؟

د خلکو ځواب منفي و.

عسکر خپلو ملګرو ته اشاره وکړه، دوی ټوپکونه غاړو ته واچول، وچ کلک جسد يې له واورې پورته کړ او د موټر په باډۍ کې يې ترپال پرې وغوړاوه.

شېبه وروسته موټر پاخه سړک ته وخوت، خلک هم په خپلو کارونو پسې لاړل، خو په واوره کې د يوچا د ناستې ځای، نږدې ګڼ پلونه او د موټر لنډه راتاو شوې ليکه لا ښکارېدله.

❋ ❋ ❋

(c) ketabton.com: The Digital Library



د پولیسو څارنوال ( ب ) یوه دوسیه راپورته کړه، پاڼه یې واړوله، عدلي طب د هلک مړینه طبیعي ښودلې وه، لیکلې یې وو چې د یخنۍ له لاسه مړ شوی دی، د جرم او جنایت کومه نښه یې نه ده موندلې او د خپلوانو د نه پیداکېدو په خاطر د ښار په عمومي هدیره کې خاورې پرې واړول شوې.
څارنوال ولاړ شو، دوسیه یې په الماري کېښوده، بېرته پرڅوکۍ کېناست، د مېز پر سر اېښې بټن یې ټینګه کړه، له زنګ سره یو وچ، کلک سړی په وره کې ودرېد، به بیړه یې وویل:
صاحب !
څارنوال چای وغوښت، سړی په منډه له دفتره ووت. څارنوال د مېز له سره یوه بله دوسیه ورپورته کړه، څو پاڼې یې واړولې، خو ډېر ژر یې بېرته پر مېز کېښوده، یو اوږد اررږمی یې ویست، خپله پکه ککرۍ یې وګروله، ریموټ ته یې لاس کړ، د تلویزیون چاینلونه یې واړول، په یوه کې کارتون و، په بل کې څو مستو نجونو ګډا کوله او دریم چاینل هم یو تود سیاسي بحث خپراوه. څارنوال بېرته دوهمه بټنه ټینګه کړه او د تلویزیون پر پرده د نجونو ګډا راغله.
دا وخت یې موبایل وشرنګېد، څارنوال د خپلې کورتۍ جېب ته لاس کړ، مبایل یې غوږ ته ونیو، ورو یې وویل:
ــ مهرباني وکړئ، څارنوال (ب)
له مقابل لوري لړزانده غږ واورېدل شو:
ــ یوه مهمه خبره درته لرم.
ــ امر کوئ.
ــ یوه اوونۍ مخکې سینما ته نږدې پولیسو یو مړی وموند.
څارنوال په بیړه وویل:
ــ هو ! یو هلک یخنۍ وژلی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library



په تلیفون کې ټوخی واورېدل شو، وروسته مقابل لوري وویل:
ـ په ظاهره یخنۍ وواژه، خو تر شا یې یو لوی جنایت پټ دی.
څارنوال په بیړه وپوښتل:
ـ تاسو څوک یاست؟ له کوم ځایه خبرې کوی؟
تلیفون قطع شو.
څارنوال ژر د مېز پر سرا پښې ګوشکۍ ورپورته کړه، یوه لنډه نومره یې ووهله، ویې ویل:
ـ زما دفتر ته راشئ!
لنډه شېبه وروسته په دفتر کې یو په ونه لوړ سړی ولاړ و، څارنوال دوه درې ځله د خپل مبایل سکرین ته وکتل، په کاغذ یې یوه نومره ولیکله، کاغذ یې ولاړ سړي ته ونیو، ویې ویل:
ـ غواړم پوه شم چې د تلیفون دا نومره د چا ده، له مخابراتو پوښتنه وکړئ، ژر!
سړي کاغذ ور واخیست، په بیړه له دفتره ووت او تر غرمې ورک و. کله چې بېرته دفتر ته راغی څارنوال (ب) ډوډۍ خوړله. څارنوال سړي ته د کېناستو بلنه ورکړه، وروسته یې په ډکه خوله وویل:
ـ څه درک دې ولګاوه؟
سړي ځواب ورکړ:
ـ هو صاحب! تلیفون له یوې پي سي او څخه شوی و، تیلیفونچي ویل چې د نهو بجو په شاوخوا کې درې تنه دوکان ته ورغلي وو، لومړی یوه پېغله وه چې پوره لس دقیقې یې خبرې کړې، بیا یو ځوان په خارج کې له چا سره غږېدلی و او وروسته له هغه یوه بوډا ته وار ور رسیدلی و.
څارنوال له مستو ډکه کاشوغه ورپورته کړه، سړي ور وکتل، د برېتونو لاندني تور ویښته یې په مستو سپین وو، څارنوال وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـ د بوډا په اړه يې نور څه مالومات درلودل؟

ـ صاحب ! ويې ويل چې دورځې لسګونه تنه ورځي، دی د هر يوه خبره ذهن ته نه شي سپارلی، خو دومره يې په زړه وو چې بوډا کڅوړنې سترګې درلودې، پوزه يې غټه وه او کله چې يې د تليفون پيسې ورنه اخيستلې، نو تيليفونچي د کباب بوی احساس کړی و.

څارنوال وويل:

ـ پيدا به يې کړو؟

ـ صاحب ! ګرانه خبره ده، دا ښار دی، دلته په لسګونه زره انسانان ژوند کوي.

څارنوال يوه شېبه غلی و، ورو سته يې د مېز پر سر لوېدلې يوه يوه وربجه ور ټوله کړه، په غاب کې يې واچوله، ويې ويل:

ـ رښتيا وايې، موندل يې ګران کار دی، بايد صبر وکړو، شايد بيا تليفون وکړي، ته تلی شې !

د څارنوال وړاندوينه سمه وخته، ماسپښين يې موبايل وشرنګيد، مقابل لوري وويل:

ـ زما خبره مو زړه ته ولوېده؟

څارنوال وويل:

ـ خو موږ ثبوت غواړو.

ـ کيسه اوږده ده، په تليفون کې نه ويل کيږي.

ـ نو چېرته سره وو وينو؟

مقابل لوری يوه شېبه غلی و، په تليفون کې يو اخې د موټرو هارنونه اورېدل کيدل، وروسته يې وويل:

ـ خو په يوه شرط !

ـ څه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـزه غریب سړی یم، ماته به کوم جنجال نه پیدا کوې.
ـسمه ده، ژمنه کوم.
مقابل لوري وتوخل، بیا یې وویل:
ښاروالۍ ته نږدې یو کوچینی پارک دی،سباسهار نهه بجې هلته راشئ، په دې واورو کې پارک تش وي، ما په اسانۍ سره موندلی شئ.
تلیفون قطع شو.
څارنوال فکر یووړ، بیا یې د اطمینان لپاره عدلي طب ته تلیفون وکړ، هغوی خپل استول شوی رپوټ سم وګانه، ویې ویل چې په خبرنه کې کومه تېروتنه نده شوې، د هلک مرګ طبیعي دی او کوم جنايي اړخ نه لري.

❋ ❋ ❋

څارنوال ( ب ) لس کمې اته بجې په پارک کې و، له خولې څخه یې سپین تاوونه پورته کېدل او لاسونه یې د اوږده تور بالاپوښ په جېبونو کې پټ کړي وو.
په کوچني پارک کې څوک نه ښکارېدل، د هسکو ونو تور، نري او اوږده سیوري پر سپینو واورو پراته ووا و تر پارک له راګرځېدلو کتارو ور هاخوا پر تور سړک یو یو موټر تېرېده.
پینځه دقیقې نورې هم ووتې، بیا د پارک په شمالي دروازه کې یو سړی ودرېد، دی بوډا و، له پطلون سره یې شنه لونګۍ تړلې وه او یو پنډ زوړ جمپر یې په تن و.
شېبه وروسته یې څارنوال ته لاس ورکړ، دواړه پر یوه اوږده څوکۍ کېناستل، یوه لحظه غلي وو، وروسته څارنوال وویل:
ـچرتې دې کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library



بوډا هغه ته وکتل، برېتو يې سپينه پرخه نيولې وه او د اوربدې پزې تېره څوکه يې سره ښکارېده.
بوډا لنډ ځواب ورکړ:
_باید چرتي شي.
څارنوال مخ ور واړاوه:
_خبرې وکه، ما ژمنه درسره کړې، له ستونزو به لرې يې.
بوډا يو سوړ اسويلی ويست، لاندي يې پرخپل بوټ واوره تخته کړه، ورو يې وويل:
زه کسبګرسړی يم، دېرش کاله کېږي چې اشپزي کوم، ما په بېلابېلو هوټلونو کې کار کړی، لاس مې ښه دی، خو تر ټولو د کباب په پخولو کې ډېرتکړه يم، تېره مياشت مې په يوه هوټل کې کار ونيو، دا هوټل د موټرو په اډه کې دی، هلته ډېره ګڼه ګونه وي، ولاياتو ته بسونه ځي او ښه چليږي. دا يو کوچينی هوټل دی، د شپې تيرولو ځای نه لري، خو مشتريان يې ډېر دي او خاوند يې په مزو کې دی.
بوډا غلی شو، يو سوړ اسويلی يې ويست او ويې ويل:
دا د اتو ورځو مخکې کيسه ده، ما کباب پخاوه، وروسته مې يوه ديارلس يا څوارلس کلن هلک ته پام شو، له نانوای نه يې ډوډۍ غوښته، خو نانوای په غوسه شو، هلک ته يې بد رد وويل او له هغه ځايه يې وشاړه. زه حيران شوم، هلک ته مې وکتل، نه يې جامې د سوالګرو وې او نه هم څېره او نور ظاهري جوړښت. ورغږ مې کړ، راغی او زما تر څنګ ودرېد. پوه شوم چې وږی دی، ما د کباب دوه سيخه ورته ونيول، ده مننه وکړه او په بيړه د کباب په خوړلو بوخت شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library



دی له رنګه ښایسته و، سپین پوست یې درلود او داسې نه ښکارېده چې تر دې مخکې دې کومه سخته پرې ورغلې وي. وروسته مې وپوښت:

ـولې سوال کوې؟

هلک راته وکتل، غټې تورې سترګې یې له اوښکو ډکې شوې، ویې ویل:

ـوږی یم، پیسې نه لرم

ـکور دې چېرته دی؟

هلک یوه شېبه غلی و، بیا یې سر پورته کړ، شونډې یې وخوځېدې:

ـپه ایران کې

حیران شوم:

ـنو دلته څه کوې؟

هلک په خواشینۍ وویل:

مورږ لس کاله مخکې ایران ته مهاجر شوو، په کور کې پنځه تنه یو، زه، پلار، مور او زما دوه ورې خویندې، پلار مې په یوه ساختماني شرکت کې کار کاوه، زه هم په یوه مغازه کې مزدور وم، خلکو ته به مې سودا ورکوله، کارتنونه به مې له یوه ځایه بل ځای ته وړل، ستړی به وم، خو بیا هم ښه و، مازدیګر به ټول سره یوځای شوو او د ورځې ستړیا به مې هېره شوه، یو سهار مغازې ته تلم، پولیسو ودرولم، د مهاجرت کارت یې رانه وغوښت، خو مورږ د زرګونو نورو افغانانو غوندې غیر قانوني مهاجر و، اسناد مو نه درلودل، هماغه و چې لومړی یې د سنګ سفید په نوم یوې بندیخانې ته ولېږلم، یوه اوونۍ مې هلته تېره کړه او بیا یې له مرزه ( سرحده ) را واړولم. اوس دا دی شپږمه ورځ ده چې سرګردانه ګرځم، له کوره هم احوال نه لرم، نه پوهېږم چې څه وکړم، قاچاقبر پیسې غواړي، خو زه په ګېډه نه یم مور، ایران ته د تګ لپاره پیسې په کار دې، ډېرې پیسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library



ما ورنه وپوښتل:
ـولې دلته، په افغانستان کې ځوک نه لرې؟
هلک وویل:
ـنه، ترونه مې پخوا لا پاکستان ته مهاجر شوي دي، دومره پوهېږم چې په پېښور کې اوسي، نور يې درک نه را مالومېږي.
ـنو دا شپږ ورځې دې چيرې تيرې کړې؟
تر پرونه يو څه پيسې راسره وې، په يوه مساپر خانه کې به مې ډوډۍ خوړه، د شپې د تېرېدو پيسې يې نه رانه غوښتې، هماالته به پر تخت وېدېدم، پرون مې تړوله ورځ څه ونه خوړل، بانه مې داوه چې په نس مې درد دې، خو نن سهار د مساپرخانې خاوند راباندې پوه شو او زه يې له هغه ځايه وشړلم، ما په ژوند کې خواست نه دی کړی، خو وږی وم، تېکه نه راتله، ځکه مې له نانوايه يوه ډوډۍ وغوښته.
بوډا د ماشومانو په شور او زوږ غلی شو، له جنوبي دروازې څخه يوه ډله ماشومان پارک ته ور ننوتل، دوی منډې وهلې، يو بل يې دواورو په غونډوسکو ويشتل، وروسته پرته له دې چې په پارک کې ماتله شي، په بيره د پارک له شمالي دروازې څخه ووتل.
د بوډا سر وخوځېد، يوه شېبه غلی و، بيا يې ورو وويل:
ـهلک يوه لحظه له ماسره ودرېد، فکر کوم چې د کباب بوی ښه پرې لګېدلی و، خو زه پردی مزدور وم، نوره لوربينه مې نه شوای ورباندې کولای، داوخت د هوټل خاوند راغږ کړ!
ـغلور خوراکه کباب
ما نور سېخونه د انګار له پاسه کېښودل، کباب ته مې پکه وهله چې د هوټل خاوند راغی، ده د يو بل خوراک فرمايش راکړ، ويې ويل چې يو نږدې دوست


LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



یې راغلی، غوښې ته څه مثاله هم ورګډه کړه او په سیخونو کې سپین بخرکې مه پېیه ! وروسته یې هلک ته پام شو ، ما ته یې په پوښتونکي نظر وکتل، ومې ویل چې مساپر دی، له ایرانه یې را اړولی، دلته څوک نه لري.

د هوټل خاوند په ځیر ورته وکتل، مخ یې را واړاوه، ویې ویل:

ــوبال لري، ډوډۍ ورکړه، بیا به نوره مرسته هم ورسره وکم.

له دې سره بېرته هوټل ته ننوت.

د هوټل خاوند په ظاهره بد سړی نه و ، په غریبانو یې پام کاوه، هر سهار به یې د سلو روپو نوټ د سوالګرو لپاره ماتاوه، هوټل ته به ډېر ګدایګر راتلل، یو یې هم نا امېده نه پرېښوده، یو دوه اوغانۍ به یې ورته نېولې، دی به پر دخل ناست و او کله کله به یې له مساپرو پاتې ډوډۍ پر غریبانو ویشله.

هلک ته مې ډوډۍ ورکړه، دی تر ماسپښینه ماتل شو ، ما لمونځ وکړ، په هوټل کې هیڅوک نه

و ، هلک پر تخت ناست و ، دی چرتي ښکارېده، زه پخلنځي ته لاړم، غوړ لوښي مې پریمینځل او د ماختن لپاره مې غوښه پر سیخونو وپېیله، کله چې بېرته ورغلم، د هوټل خاوند مې د هلک تر څنګ ولید ، دوی خبرې کولې، ښه شېبه وغږېدل، د هوټل خاوند ډاډ ورکړ چې دی ځینې قاچاقبران پطژني،هر څه به سم شي.

هلک په هوټل کې پاتې شو، د ماختن له خوا خلک کم وو، ډوډۍ مو ژر ورکړه، وروسته د هوټل شاګردان هم خپلو کورونو ته لاړل او په هوټل کې درې تنه پاتې شوو ، زه، د هوټل خاوند او کوچینی مساپر.

موږ تر ناوخته ویښ وو ، د هوټل خاوند دورځې حساب کاوه، هلک د بخارۍ تر څنګ غلی ناست و او ما هم د سبا لپاره غوښه وړوله، ښه شېبه نوره هم ووته، هلک ته مې وکتل، سترګې یې له خوبه ډکې وې، ولاړ شوم او د بخارۍ تر څنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library



مي ځای ورته جوړ کړ. د هوټل خاوند هم ځو ګامه لرې د تخت په بل سر کې پرېووت، ما ته هم خوب راته، خپله بستره مې هوا ره کړه، د ګروپ ساکټ ته مې لاس ور وغځاوه او سترګې مې پټې کړې.
زه هم دلته مسافر یم. کورنۍ مې په کلي کې ده، یوه میاشت کېده چې کور ته نه وم تللی، په هغه شپه مې خپله کوچینی لور تر ډېره په ذهن کې راګرځېده، خو وروسته خوب وړی وم.
بوډا غلی شو.
ځارنوال په بیړه وویل:
بیا ؟
د بوډا شونډې و خوځېدې:
ـ یوه شورماشور مې سترګې رنې کړې، د بخارۍ د سره انګار په تته رڼا کې مې هوټلي ولید چې د هلک تر ځنګ ناست و، هلک سرې ته سوکان نیولې وو، سپکې سپورې یې ور ته ویلې، خو هوټلي غلی و، هیڅ یې هم نه ویل او سر یې ځړېدلی ښکارېده، وروسته هلک په بیړه ولاړ شو، بوټونه یې په پښو کړل، خو کله چې یې د دروازې دستګیر ته لاس ور وغځاوه، ور کولپ و، بیا یو کړ ننګ شو، لویه شیشه درې وړې شوه، هلک په توره شپه کې د باندې لاړ او هوټل ته سړه هوا راننوته.
بوډا غلی شو.
ځارنوال وویل:
ـدا یو لوی جنایت دی، دا پست هوټلي باید سزا ووینې، باید.
بوډا وویل:
ـما بل څه نه شو کولای، کار مې پرېښود او قانون مې خبر کړ، نور نو تاسو ښه پوهیږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library



ځارنوال وپوښتل:
ـغواړې چې چېرته لاړ شې؟
ـ نپوهیږم، بل ځای به په کار پسې ګرځم، ما درته وویل، زه یو تکړه اشپز یم، روپۍ کمه یا ډېره، کار پیدا کولای شم.
ځارنوال وویل:
ـخو که تا ته ضرورت پېښ شو بیا به دې چېرې پیدا کوم؟
د بوډا شونډې وخوځیدې:
ـتا ژمنه کړې وه چې ما ته به کوم جنجال نه پیدا کوې.
ځارنوا ل وخندل:
ـزه په خپله خبره ولاړ یم، خو دا زما وظیفه ده، باید د شاهد ادرس ولرم.
بوډا وویل:
ـدلته څوک نه پېژنم، خو د کلي ادرس مې درسره ولیکه، قول ده، که مې کار وموند ، په تیلیفون کې دې خبروم.
ځارنوال د سړي د کلي او هوټل دواړو ادرسونه واخیستل.
شېبه وروسته په پارک کې هیڅوک نه و، د ونې پر یوه لوخ ښاخ یو کارغه ښکارېده او د سپینو واورو پر سر څو وچې پاڼې باد رغړولې.

❋ ❋ ❋

ماسپښین دوه بجې وې، ځا رنوال پر یوه خیرنه څوکۍ ناست و، پر غوړ مېز اېښی له تورو چایو ډک ګیلاس یې وړپورته کړ، هوټلي ته یې وکتل، ده د ټایپ د یوې جړ شوې کسټې راوتلې کولمې خلاصولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library



وروسته يې ورمېږ کوږ کړ، د تخت پر سر ناستو دوو تنو خبرې سره کولې او دوی ته نږدې يوه څوانکي پر تېرو سيخانو غوښه پېيله. نور هوټل تش و.
ځارنوال هوټلي ته اشاره وکړه، هغه راغی، ځارنوال ته مخامخ ودرېد. ورو يې وويل:
ـ څه شی غواړئ؟
ځارنوال د لاس په اشاره هوټلي وپوهاوه چې مخامخ ورته کېني.
هوټلي حيران شو.
ځارنوال جېب ته لاس کړ، يو کارټ يې راويست، د هوټلي سترګو ته يې ونيو، ويې ويل:
ـ ځارنوال (ب)
د هوټلي رنګ والوت، پر څوکۍ کېناست او ځارنوال ته يې په وېره وکتل.
ځارنوال ورو وويل:
ـ کاروبار دې څنګه دی؟
هوټلي وارخطا شو:
ـ صيب! ښه ده، ګذاره کوي.
ځارنوال له چايو غوړپ وکړ، شونډې يې و خوځېدې:
ـ يو څو پوښتنې درنه کوم.
ـ امر کوئ، صيب!
ـ تا څو ورځې مخکې يو ميلمه درلود.
هوټلي په ماته ګوډه ژبه وويل:
ـ صيب، زه، زه خو ډېر ميلمانه لرم، ته، ته کوم يو يادوې؟
د ځارنوال شونډې وخوځېدې:
ـ خو ته د شپې ميلمه نه لرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د هوټلي رنګ سور شو.
دا وخت د مېز ترخنګ دوه تنه ودرېدل، يوه يې وويل:
ـ دوه چايه، څو روپۍ شوې؟
ـ پنځلس اوغانۍ
هغه د مېز پر سر پيسې کېښودې او دواړه له هوټله ووتل.
څارنوال پسې وکتل، هوټلي ته يې مخ ورواړاوه، په ملنډو يې وويل:
ـ په زړو شيشو کې دا يوه شيشه نوې ښکارې، دا دې ولې بدله کړېده؟
هوټلي پرتخت ناست ځوانکي ته وکتل، له هغه نه يې وغوښتل چې پاتې کار په اشپز خانه کې وکړي، وروسته يې څارنوال ته مخ ور واړاوه، شونډې ورپېدې او په لړزانده غږ يې وويل:
ـ ماته شوه.
ـ څنګه؟
هوټلي چيغه کړه !
ـ له ما څه غواړې؟
څارنوال ور مختته شو، د دواړو سترګې سره وجنګېدې، څارنوال وويل:
ـ ته ډېر پست سړی يې، تا هغه هلک ته لاس ور اچولی و، د شپې يې په برستن ورننوتی وې، ته پوهېږې ! هغه مړ دی، يخني وژلی.
ـ دا دروغ دي.
ـ زه شاهد لرم. زوړ کبابي.
هوټلي په بيړه ولاړ شو، منډه يې کړه، خو څارنوال تر لمنې ونيو، سړی پرمخې ولوېد، سر يې پر يوې څوکۍ ولګېد او له تندي يې وينه روانه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library



* * *

ځارنوال (ب ) په خشکه وویل:
ـ اقرار وکه، تا هغه هلک ته لاس ور اچولی و.
هوټلي سرې لاړې تو کړې، ځارنوال ته يې وکتل، شونډې يې وخوځېدې:
ـ نه، ما هيڅ نه دي کړي.
ځارنوال تر ګرېن ونيو، ورو يې وويل:
ـ تا زه نه يم پيژندلی، ما د ډېرو مجرمينو ژبه خلاصه کړېده، ته به اقرار کوې، ضرور.
هوټلي څه ونه ويل. ځارنوال ولاړ شو، د بند په سره او نمجنه کوټه کې يې څو ګامه واخيستل، ودرېد، سرې ته يې وکتل، په کاوړ يې وويل:
ـ ته د بښلو نه يې، تا جرم کړی، يو نه بښونکی جرم، ته د لوند سپي غوندې د کرکې وړ يې، پوهيږې، ته به پانسی شې.
هوټلي ولړزېد. سره سا يې واخيسته، ورو يې ويل:
ـ راځه، يو جوړجاړی سره وکړو.
ځارنوال په حيرانۍ ورته وکتل.
د هوټلي شونډې وخوځېدې:
ـ زه يې پانسی، ته به کومه ګټه وکړې؟
ځارنوال وويل:
ـ د مقصد خبره کوه !
ـ ګوره، د هلک دوسيه ترل شوېده، ته پل په دې قانع دي چې هغه يخنې وژلی، ته دوه لکه اوغانۍ واخله او ما خوشې که.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د ځارنوال سترګې رډې راوختې، ټیټ شو ، هوټلي یې تر ګرېن ونیو ، په خشکه یې وویل:
_ته ماته رشوت راکوې؟
هوټلي وارخطا شو.
ځارنوال یوه شېبه غلی و، بیا یې شاوخوا وکتل، د بند د کوټې ور پوري و ، وروسته یې هو ټلي ته مخ ور واړاوه، دهغه غوږ ته یې خوله ورنږدې کړه، ورو یې وویل:
_زه دومره احمق نه یم، پنځه لکه.

( پای )

(c) ketabton.com: The Digital Library



# بدمرغي

لیکوال: نصیر احمد احمدي

نجلۍ پر کټ ستوني ستغ پرته وه، کله کله به يې چيغه کړه، لاسونو ته ور لوېدلي ځنځيرونه به يې وشرنګېدل، سر به يې پورته کړ او بدن به يې ټکان وخوړ. تر هغې راګرځيدلي کسان خواشيني وو، دوئ په راوتلو رډو سترګو ځواني نجلۍ ته کتل... په څېرو کې يې ګونځې ښکارېدلې.

په ولاړو کسانو کې يوه چيغه کړه !

ـ تور کوډګر ناوخته شو !

تر څنګ ولاړ سړي په عاجزۍ وويل:

ـ د پاچا عمر دې ډېر وي، په تور کوډګر پسې مو عسکر لېږلي دي، دوئ د سهار په خړه کې حرکت وکړ، اوس بايد را ورسېږي، سپېره غره ته تګ، يوه ورځ مزل غواړي.

پاچا خپله اوږده چپنه ورټوله کړه، روان شو، پر تخت کېناست، ځلېدونکی ژېړ تاج يې له سره ليرې کړ، په خپلو اوږدو سپينو څنو کې يې ګوتې تېرې کړې. يوه شېبه غلی و، وروسته يې ډډ غږ د ماڼۍ په لوی او هسک سالون کې انعکاس خپور کړ:

ـ که زما په لور څه وشول، تاسو به تر تېغ تېر کم.

دولاړو درباريانو سرونه وځړيدل، په څېرو کې يې وېره ښکارېدله... وزيرانو خپل ژوند په خطر کې لېد.

يو ساعت نور هم ووت، له اوږدو شيشو څخه ماڼۍ ته ژېړه رڼا رالوېدلې وه، د درباريانو اوږدې زريني چپنې ځلېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library



د پاچا غوسه ورو ورو ډېرېدله، خولې یې ځګونه پیدا کړي وو او د خپلې اوږدې توري تر ظلايي موټ يې د ښي لاس ګوتې تاوې وې.
چوپه چوپتیا وه، کله کله به د نجلۍ لاسونو او پښو ته ور لوېدلې ځنځیرونه وشرنګېدل، چیغه به یې کړه او بېرته به بېسده پرېوته.
لمر په لوېدو و چې د ماڼۍ یوه عسکر د تور کوډګر د رارسېدو خبر ورکړ، پاچا ودرېد، وزیرانو د سالون لویې دروازې ته وچې سترګې نېولې وې، ټولو د تور کوډګر د راتلو انتظار ایست. شېبه وروسته یو زوړ سړی راښکاره شو، دی تک تور و، ګڼه ږیره یې درلوده، پر نری غاړه پورې یې په خړسپینسي پیبلو وړو هډوکو ټال خوړ.
پاچا او درباریانو د احترام په ښه خپل سرونه ټیټ کړل، خو تور کوډګر مخ وروا نه ړاوه، لاړ او د نجلۍ تر څنګ پر کټ کېناست. ښه شېبه یې هغې ته وکتل، د نجلۍ اوږده بانه نېغ ولاړ وو، تر سترګو یې یوه توره حلقه راګرځیدلې وه او پر سرو شونډو یې سپین ښکارېده. تور کوډګر خپلې زړې خورجینې ته لاس کړ، د انسان ککرۍ، د پښو دوه اوږده هډوکي او یو خیرن جام یې راویستل، وروسته ودرېد، له ځان سره یې څه وویل او ترکټ څو ځله را تاو شو.
پاچا په خواره خوله وویل:
ـ زه په تور کوډګر باور لرم.
تور کوډګر هغه ته وکتل، خو څه یې ونه ویل، هماغسې یې شونډې خوځېدلې...
دا سې کلمات یې تر خولې راوتل چې ولاړ خلک نه پرې پوهېدل.
د کوډګر شونډې تر ډېره خوځیدلې، بیا د نجلۍ تر څنګ کېناست، خورجینې ته یې لاس ور وغځاوه، یو سپین بوتل یې راویست. کله چې یې د بوتل اوبه په نقره یې جام کې واچولې، له جام څخه تور لوګی پورته شو، له دې سره د نجلۍ سترګې رڼې شوې، ځنځیرونه وشرنګیدل...تور کوډګر چیغه کړه!



LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library



ـاې شیطاني اروا ! ته څه غواړې؟
د نجلۍ خوله له ځګونو ډکه شوه، تورو سترګو یې سوروالی پیدا کړ او شېبه وروسته یې سترګې سرو وینو ونېولې. نا څاپه یې له شونډو ډډ ناړینه غږ راووت، دې غږ په سالون کې د ولاړو کسانو زړونه ولړزول.
غږ وویل:
ـتر ټولو بدمرغه انسان !
له دې سره د ځنځیرونو شرنګا پورته شوه، تور کوډګر په چټکۍ سره تر نجلۍ راوګرځید، په لاس کې نېولې ککرۍ یې کښته پورته کړه، نامفهومه کلمات یې له خولې را ووتل. د نجلۍ رنګ ورو ورو خپل عادي حالت ته راوګرځېد، سترګو یې توروالی پیدا کړ، شېبه وروسته بېسده پرېوته.
پاچا ور مخته شو، د چینې لستونۍ یې د خپلې لور پر خوله تېر کړ. بېرته په خپل ځای ودرېد
تور کوډګر وویل:
ـد پا چا پر لور جادو شوی، نجلۍ هغه وخت رغېدی شي چې د نړۍ تر ټولو بدمرغه انسان ووینې.
پاچا یوه شېبه غلی و، بیا یې وزیرانو ته مخ ور واړاوه او امر یې وکړ چې ترټولو بدمرغه انسان ور ته پیدا کړي.
له لمر ختو سره ډولونه ودربېدل، جارچي په ښار کې کوڅه په کوڅه وګرځېد، ده یو لوی ښکر خولې ته نیولی و او چیغې یې وهلې چې ترټولو بدمرغه انسان دې په دربار کې حاضر شي.
په ماڼۍ کې پاچا او وزیران بې خوبه او خواشیني ښکارېدل، په ټولو سرونه ځړېدلي وو او د تور کوډګر له خولې څخه نامفهومه کلمات را وتل...

(c) ketabton.com: The Digital Library



د هوا له تودېدو سره عسکرو احوال راووړ چې تر ټولو بدمرغه انسان يې موندلی دی. پاچا امر وکړ چې دا بدمرغه انسان دربار ته حاضر کړي. شېبه وروسته په يوه کټ کې داسې سړی راوړل شو چې لاسونه او پښې يې نه وو، پر مخ يې يو لوی پرهر (ټپ) ښکارېده او تر ډېره د غوښې يوې لويې بوټۍ ته ورته و.

سړي وويل چې دی يو پوځي و، له دښمن سره په جګړه کې يې لاس او پښې غوځې شوې دي او د مخ لوی پرهر يې هم د توري ښښه ده.

د هغه د خبرو له ختمېدو سره څنځيرونه وشرنګېدل، د نجلۍ سترګې سرې شوې او له خولې يې څګونه وبهېدل. تور کوډګر د سړي د ايستلو امر وکړ او ويې ويل چې ده د ازادۍ په جګړه کې برخه اخيستې او تر ټولو نيکمرغه انسان دی. وروسته يې څه نامفهومه کلمات تر خولې را ووتل او نجلۍ ارامه پرېوته.

نيم سات نور هم ووت، بيا د يوې ښځې ژړا او کوکې واورېدل شوې، په سالون کې يوه ځوانه ښځه او درې خوار او ډنګر ماشومان ودرېدل،ماشومان ناروغه ښکارېدل، دوئ د خپلې مور لمن ټينګه نيولې وه او وارخطا وو.

ښځې په ژړا کې وويل چې خاوند يې له غره څخه د خرڅلاو لپاره بوټي راوړل چې ځناورو وخوړ، اوس دوئ څه نه لري، دوه ماشومان يې له لوږې مړه شول، نورو ته يې يو مړ سپی موندلی دی، د هغه غوښه ور ته پخوي او ژوندي يې ساتلي دي. دوئ په يو ه وېرانه کې اوسي، يواځې څلور ديوالونه دي، نه چت لري او نه هم دروازه، خو بيا هم څوک کوم غرض نه وربا ندې لري.

څنځيرونه وشرنګېدل او د پاچا په امر ښځه او ماشومان له ماڼۍ ووتل.

تور کوډګر وويل:

ـژوند يې تريخ دی، خو بدمرغه نه شو ورته ويلای، ځکه ځوانه جانه ده، تر ستورو لاندې شپه تېروي او د پاچا له وېرې څوک په سپکه نه شي ورته کتلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library



پاو وروسته یو په ونه لوړ بنیادم په سالون کې ودرېد، ده ښکلې جامې اغوستې وې، له رنګه هم سپین و او په ظاهره د بدمرغۍ کومه نښه نه پکې ښکارېدله. دده په لېدو د پاچا او درباریانو په څېرو کې ګونځې پیدا شوې، خو تور کوډګر د خبرو اجازه ورکړه !.

د سړي سر وخوځېد او له خولې څخه یې یو اځې یوه جمله را ووته !

ـزموږ خاوره پردیو لاندې کړېده او خپلواکي نه لرو.

ناڅاپه د مانۍ لویې شیشې ولړځېدې، درې، ورې لاندې راولوېدې، له کټ څخه یو تور لوګی پورته شو، یوې ویروونکې چیغې په سالون کې انعکاس خپور کړ !

ـوسوځېدم !

لوګی په لمبه بدل شو او له لمبې څخه هم د ځناورو شکلونه جوړ شول، کله به یې د پړانګ کله د لېوه او کله هم د زمري بڼه خپله کړه، شېبه وروسته یوه وحشتناکه انګولا پورته شوه، یوې سپېنې رڼا ولاړ خلک اړ ایستل چې خپلو سترګو ته لاسونه ونیسي، چوپه چوپتیا شوه. د نجلۍ حیرانه غږ واورېدل شو !

ـپلاره ! زه مو ولې تړلې یم؟

تور کوډګر چیغه کړه:

ـتر ټولو لویه بدمرغي، د خپلواکۍ نه درلودل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library



# پــــای

**Get more e-books from www.ketabton.com**
**Ketabton.com: The Digital Library**